

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΜΑΡΤΙΟΥ, 1844.

[ΑΡΙΘ. 87.]

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΒΑΡΔΟΣ.

[Ίδε την Βιογραφίαν του ἐν Σελ. 47-48 τοῦ παρόντος φυλλαδίου.]

ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. Ἄρ. 2.
Ἡ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΑΝΔΙΩΝ ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΒΕΛΙΣΑΡΙΟΥ.
ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΡΧΗΑΝΟΣ.

[Συνέχεια. Ἴδε Σελ. 17-19.]

Ἐὰν ὁ Γελλίμερ ἐγνώριζε τὴν προσέγγισιν τοῦ ἐχθροῦ, ἔπρεπε νὰ ἀναβάλῃ τὴν καθυπόταξιν τῆς Σαρδοῦς, καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἄμεσον ὑπεράσπισιν τοῦ προσώπου καὶ τοῦ βασιλείου του. Ἀπόσπασμα πενταχισιγυλίων στρατιωτῶν καὶ ἑκατὸν εἴκοσι τρι-

ήρων (διότι τοσαύτην δύναμιν εἶχε πέμψειν εἰς τὴν Σαρδῶν πρὸς καθυπόταξιν τοῦ ἐπαναστάτου Γώδα) ἤθελε συνενωθῆ μετὰ τῶν ἐπιλοχίων δυνάμεων τῶν Βανδύλων καὶ ὁ ἀπόγονος τοῦ Γιζερῆχου ἠδύνατο, αἰφνης ἐπιπεσὼν, νὰ καταποντίσῃ στρατιωτικὰς ναῦς, βαρέως πεφορτισμένας καὶ ἀνικάνους μάχης, καὶ ἐλαφρὰ βρῖχια, εἰς τὸ φεύγειν μόνον ἐπιτήδεια. Τρόμος κρύφιος εἶχε κυριεύσει τὸν Βελισάριον, ὅτε ἤκουσε, κατὰ τὸν διάπλουν, τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ ἐνθαρ-

βύνοντας ἀλλήλους νὰ ὁμολογήσωσι τοὺς φόβους τῶν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἠλπίζον νὰ διαφυλάξωσι τὴν τιμὴν τῶν ὀπλων τῶν· ἀλλ' ἐὰν προσεβάλλοντο εἰς τὸ πέλαγος, ἀνευρυθιάστως ὠμολόγουν ὅτι δὲν εἶχον τοσαύτην ἀνδρίαν, ὥστε συγχρόνως ν' ἀγωνισθῶσι πρὸς τοὺς ἀνέμους, τὰ κύματα, καὶ τοὺς βαρβάρους. Τὰ φρονήματα τῶν γνωρίσας οὕτω, ἀπεφάσισεν ὁ Βελισάριος ν' ἀποβιάσῃ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ παραλίου τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν, καὶ φρονίμως ἀπέβριψεν, εἰς πολεμικὸν τι συμβούλιον, τὴν πρότασιν τοῦ νὰ πλεύσῃ μετὰ τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοῦ εἰς τὸν λιμένα τῆς Καρχηδόνας. Μετὰ τρεῖς μῆνας τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀπόπλου, ἀπεβιάσθησαν ἀσφαλῶς οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἵπποι, τὰ ὄπλα καὶ τὰ πολεμφοδία, πέντε δὲ στρατιῶται ἀφέθησαν ὡς φύλακες εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν πλοίων, ἅτινα διετάχθησαν ἐν εἴδει ἡμικυκλίου. Οἱ ἐπίλοιποι κατεσκευάσαν ἀμέσως στρατόπεδον ἐπὶ τῆς παραλίας, ὀχυρώσαντες αὐτὸ μὲ τάφρον καὶ χαράκωμα, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν· ἀνεκάλυψαν δὲ καὶ πηγὴν γλυκεροῦ ὕδατος, ἥτις οὐ μόνον τὴν δίψαν τῶν ἐσβασεν, ἀλλὰ καὶ θάβρος ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς πολλοὺς.

Τὴν ἐπαύριον, τινὲς τῶν στρατιωτῶν, εἰς τοὺς ἀγροὺς ἀναβάντες, ἐπέθησαν χεῖρα εἰς τὰς ὀπώρας· ὁ δὲ Βελισάριος οὐ μόνον ἐτιμώρησε τοὺς πταίστας, ἀλλὰ καὶ τὸν στρατὸν ἅπαντα συγκαλέσας, προέτρεψεν αὐτοὺς εἰς δικαιοσύνην, μετριοφροσύνην, καὶ τὸ ἴδιον αὐτῶν γνήσιον συμφέρον· — « Ἐπεχείρησα τὴν καθυπόταξιν τῆς Λιβύης, » εἶπεν ὁ στρατηγός, « θαρβῶν ὄχι τόσον εἰς τὸ πλῆθος ἢ καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν στρατευμάτων μῦθ, ὅσον εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς μὲν φιλικὴν τῶν ἐγγχωρίων διάθεσιν, πρὸς δὲ τοὺς Βανδίλους θανάσιμον αὐτῶν ἔχθραν. Τὴν ἐλπίδα ταύτην σείς μόνον δύνασθε νὰ μοῦ ἀφαιρήσῃτε· ἂν ἐξακολουθήτε ν' ἀρπάξῃτε ὅσα μὲ ὀλίγον ἀργύριον δύνασθε ν' ἀγορασθῶσι, τοιαῦται βίαιαι πράξεις θέλουσιν συνδιαλλάξαι τοὺς ἀσπόνδους τούτους ἐχθροὺς, καὶ συνενώσῃν αὐτοὺς εἰς δικαίαν συμμαχίαν κατὰ τῶν πολεμίων τῆς πατρίδος τῶν. » Αἱ προτροπαὶ αὗται, καὶ ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς πταίστας αὐστηρὰ ποινή, ἐπέφερον σωτηριώδη ἀποτελέσματα. Οἱ κάτοικοι, ἀντὶ νὰ ἐγκαταλείπωσι τοὺς οἴκους τῶν, ἢ νὰ κρύπτωσι τὰ γεννήματά των, παρείχον τὰ χρειώδη εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ἐπὶ δικαίᾳ τιμῇ· οἱ τῆς ἐπαρχίας πολιτικοὶ ὑπάλληλοι ἐξηκολούθουν νὰ ἐνεργῶσι τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰουστινιανοῦ· ἃ δὲ κληρὸς, καὶ κατὰ συνείδησιν καὶ χάριν τοῦ συμφέροντος, ἐπιμελῶς ἐσπούδαζον ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου αυτοκράτορος. Πρώτῃ ἢ μικρὰ πόλις Σύλλεκτος, ἡμέρας ὀδὸν τοῦ στρατοπέδου ἀπέχουσα, ἤνοιξε τὰς πύλας, καὶ ἐδέχθη τοὺς ἀρχαίους κυρίου

τῆς· αἱ μεγαλήτεροι πόλεις Λέπτη καὶ Ἀδραμητὸν ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα, καὶ ὁ Βελισάριος προέβη ἀνευ ἀντιστάσεως μέχρι τῆς Γράσσης, ὅπου ἦσαν βασιλεια καὶ παράδεισος κάλλιστος, 350 στάδια ἐκ τῆς Καρχηδόνας. Ἐνταῦθα, μετὰ τοὺς κόπους τῆς ὁδοπορίας, εὐφράνθησαν οἱ Ῥωμαῖοι εἰς ἄλση ἐκτεταμένα, κρήνας ὀροσερᾶς, καὶ δένδρα κατὰ μέτρα ὀπωρῶν. Διότι τῶν ἐπὶ Γίζερίγῳ Βανδίων τὰς ἀνδρικές ἀρετὰς εἶχε διαλύσει βαθμηδὸν ἡ εὐδαιμονία καὶ τὸ θερμὸν κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, μέχρις οὗ οἱ τῶν βαρβάρων ἐκείνων ἀπόγονοι κατήνησαν οἱ ἠδυνάστατοι τῶν ἀνθρώπων, ἐν κομφῇ ἀνέσει εἰς θεινὰς οἰκίας καὶ ἀναψυκτικούς παραδείσους διάγοντες, εἰς λουτρά καθ' ἐκάστην ἐντροφῶντες, καὶ εἰς πολυτελεῖς τραπέζας ἀφθόνων βρωμάτων καὶ ποτῶν κατακλιόμενοι. Ἐφόρον μεταξὺ τὰ ἱμάτια χρυσοκέντητα, κατὰ τὸν Μηδικὸν τρόπον· εἶχον ἔργον μὲν τὸν ἔρωτα καὶ τὸ κυνήγιον, διασκέδασι δὲ τοὺς παντομίμους, τὰς ἀμαξοδρομίας, τὴν μουσικὴν καὶ τοὺς χοροὺς τοῦ θεάτρου.

Τὰς δέκα ἢ δώδεκα ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ στρατὸς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα, ἐπροφυλάττετο ἀγρύπνως ὁ Βελισάριος μὴ ἐπιπέσωσιν αἴφνης κατ' αὐτοῦ οἱ πολέμιοι. Τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν, συνισταμένην ἐκ τριακοσίων ἰππέων, ὠδήγει ἀξιωματικὸς μεγάλῃς συνέσεως καὶ ἀνδρίας, Ἰωάννης ὁ Ἀρμένιος· ἑξακόσιοι Μασσαγέται ἐπορεύοντο κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος, σταδίους τινὰς ἀπέχοντες· κατὰ τὸ δεξιὸν ἦτον ἡ παραλία, καὶ οὐ μακρὰν αὐτῆς ὁ στόλος παρακολουθῶν, βλεπόμενος σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, ὅστις ἐβάδιζε καθ' ἐκάστην περὶ τὰ δώδεκα μίλια, καὶ κατέλυε τὸ ἑσπέρας ἐν ὀχυροῖς στρατοπέδοις ἢ ἐν φιλικαῖς πόλεσιν. Ἡ προσέγγισις τῶν Ῥωμαίων εἰς τὴν Καρχηδόνα κατέπληξε τὸν Γελίμερα. Φρονίμως δ' ἐπεθύμει νὰ ἀναβῆ τὸν πόλεμον, ἕως νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἀδελφός του, καὶ ὁ σὺν αὐτῷ γεγυμνασμένος στρατὸς, ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Σαρδοῦς· καὶ ἤδη κατέκρινε τὴν τῶν προγόνων αὐτοῦ ἀπερίσκεπτον πολιτικὴν, ὅτι καταστρέψαντες τὰ ἐν Ἀφρικῇ περιτειχίσματα ἠνάγκαζον αὐτὸν νὰ διακινδυνεύσῃ τὰ πάντα ἐν τῇ γειτονίᾳ τῆς πρωτεύουσας. Οἱ Βανδίλοι κατακτηταί, αἵτινες συνεποσούντο εἰς πενήτην μόνον χιλιάδα ὅτε πρῶτον μετέβησαν εἰς τὴν Λιβύην, ἀνέβαινον περὶ τὸν χρόνον τοῦτον, ἀνευ γυναικῶν καὶ τέκνων, εἰς ἑκατὸν ἐξήκοντα χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν· καὶ τοιαῦται δυνάμεις, ἐὰν ἡ γενναϊότης καὶ ἡ ὁμόνοια ἐνεψύχου αὐτὰς, ἠδύναντο νὰ καταθραύσωσιν, εἰς τὴν πρώτην ἀπόβασίν των, τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀπηυδημένα τάγματα τοῦ Ῥωμαίου στρατηγοῦ. Ἀλλ' οἱ φίλοι τοῦ δεσμοῦ βασιλείως ἔκλινον εἰς τὸ νὰ βοηθήσωσι μᾶλλον ἢ νὰ κωλύσωσι τὴν πρόβδον τοῦ Βελισαρίου· καὶ

πολλοὶ ἀλαζόνες βάρβαροι ἐκάλυπτον τὴν τοῦ πολέμου ἀποστροφὴν τῶν, μίσος κατὰ τοῦ ἀρπαγῶς προφασιζόμενοι. Ἡ ἐξουσία ὅμως καὶ αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Γελίμερος συνήθροισαν φοβερὸν στρατὸν, καὶ τὰ σχέδιά του δὲν ἦσαν ἀμοιρα στρατιωτικῆς ἐμπειρίας. Πρὸς τὸν ἀδελφόν του Ἀμμάταν ἐπεμψε διαταγὴν, νὰ συναθροίσῃ τὴν ἐν Καρχηδόνι δύναμιν, καὶ νὰ συναντήσῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν Ῥωμαίων περὶ τοὺς ἑβδομήκοντα σταδίους ἐκ τῆς πόλεως· ὁ ἀνεψιός του Γιβαμούνδος, μετὰ δισχιλίων ἰππέων, διωρίσθη νὰ προσβάλῃ τὴν εὐώνυμον πλευρὰν· αὐτὸς δὲ ὁ μονάρχης, σιωπηλῶς ἐπόμενος, ἤθελεν ἐπιπέσει κατ' αὐτῶν ὀπισθεν, εἰς τοποθεσίαν, ἥτις ἀπέκλειεν αὐτοὺς ἐκ τῆς βοηθείας ἢ καὶ τῆς θέας τοῦ στόλου τῶν. Ἀλλ' ἡ θρασυτῆς τοῦ Ἀμμάτα ἐπέφερον ὄλεθρον εἰς ἑαυτὸν τε καὶ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀφήσας τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Καρχηδόνα, ἐτάχυνε κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ φθάσας πρὸ τῆς συμφωνηθείσης ὥρας, ἐτρώθη θανάσιμος, ἀφοῦ ἀπέκτεινεν ἰδιοχείρως δώδεκα ἀνδρείους ἀνταγωνιστάς. Οἱ Βανδίλοι τοῦ ἔφυγον πρὸς τὴν Καρχηδόνα· ἡ λεωφόρος, ἑβδομήκοντα σταδίων, κατεστρώθη ἀπὸ νεκρῶν· καὶ ἐφαίνετο ἀπίστευτον ὅτι τοσοῦτον πλῆθος κατεσφάγη ὑπὸ τριακοσίων Ῥωμαίων. Ὁ ἀνεψιός τοῦ Γελίμερος κατετροπώθη ὡσαύτως, μετὰ μικρὰν συμπλοκὴν, ὑπὸ τῶν ἑξακοσίων Μασσαγετῶν· οὗτοι δὲν ἐξισούντο μὲ τὸ τρίτημόριον τῶν στρατιωτῶν ἐκείνου· ἀλλ' ἕκαστον Σκύθην ἐνεθάβρυνε τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ του, ὅστις ἐνδύξως ἐνήργησε τὸ προνόμιον τῆς οἰκογενείας του, νὰ ἰππεύσῃ πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων, καὶ νὰ τοξεύσῃ τὸ πρῶτον βέλος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Γελίμερ ἐν τῷ μεταξύ, ἀγνοῶν τὰ διατρέξαντα, ἐπέρασε χωρὶς νὰ ἴδῃ τὸ Ῥωμαϊκὸν στρατεύμα, καὶ ἔρθεσεν εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχε πέσει ὁ Ἀμμάτας. Ἐκλαυσε δὲ τὴν ἀτυχίαν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τῆς Καρχηδόνας, προσέβαλε μετ' ἀκαθέκτου ὀρμῆς, καὶ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, τὸ προηγούμενον τοῦ ἰππικοῦ μέρος, καὶ ἠδύναντο ἴσως νὰ τελειώσῃ τὴν νίκην, ἐὰν δὲν ἐβράδυνε, δαπανῶν τὰς πολυτίμους ἐκείνας στιγμὰς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ τελευταίου καθήκοντος πρὸς τὸν νεκρὸν ἀδελφόν του. Ἀλλ' ἐνῶ ἡ πένθιμος αὕτη ὑπηρεσία εἶχε συντετριμμένον τὸ πνεῦμά του, ἤκουσε τὴν σάλπιγγα τοῦ Βελισαρίου, ὅστις, ἀφήσας τὴν Ἀντωνίαν καὶ τὸ πῆδον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐτάχυνε μετὰ τῶν δορυφόρων καὶ τοῦ ἐπιλοῖπου ἰππικοῦ νὰ διατάξῃ τοὺς φεύγοντας στρατιώτας, καὶ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ ἡμαρτημένα. « Τοῖς φεύγουσι, » λέγει ὁ Προκόπιος, « Βελισάριος ἀπαντήσας, στήναι κελεύει· κοσμίως τε ἅπαντας διατάξας, καὶ πολλὰ ὀνειδίσας, ἐπειδὴ τὴν τε Ἀμμάτα τελευτῆν ἤκουσε, καὶ τὴν Ἰωάννου με-

μάθηκε δίωξιν, καὶ περὶ τοῦ χωρίου καὶ τῶν πολεμίων ἐπίθετο ὅσα ἐβούλετο, δρόμῳ ἐπὶ Γελίμερά τε καὶ Βανδίλους ἐχώρει· οἱ δὲ βάρβαροι, ἄτακτοί τε καὶ ἀπαράσκευοι ἤδη γεγονότες, ἐπιόντας αὐτοὺς οὐχ ὑπέμειναν· ἀλλὰ φεύγουσιν ἀνά κράτος, πολλοὺς ἐνταῦθα ἀποβαλόντες, καὶ ἡ μάχη ἐτελεύτα εἰς νύκτα. » Ὁ Γελίμερ ἔφυγε πρὸς τὴν ἔρημον τῆς Νομιδίας· ἀλλ' ἔλαβε μετ' οὐ πολὺ τὴν παρηγορητικὴν εἰδησιν, ὅτι αἱ περὶ θανάσεως τοῦ Ἰδερίγῳ καὶ τῶν συνδεσμίων αὐτοῦ μερικαὶ διαταγαὶ τοῦ εἶχον ἐκτελεσθῆ πιστῶς. Ἡ ἐκδίκησις δ' αὕτη τοῦ τυράννου ἐχρησίμεισε μόνον εἰς τοὺς ἐχθροὺς του· διότι ὁ θάνατος τοῦ νομίμου ἡγεμόνος διήγειρε τὴν συμπάθειαν τοῦ λαοῦ, ἢ δὲ ζωὴ του ἤθελεν εἶσθαι κώλυμα εἰς τοὺς νικηφόρους Ῥωμαίους· καὶ ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Ἰουστινιανοῦ δι' ἐγκλήματος, τοῦ ὁποῦ αὐτὸς ἦτον ἀθῶος, ἀπηλλάχθη τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ χάσῃ τὴν τιμὴν του, ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς κατακτήσεις του.

« Οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ οἱ Μασσαγέται, » ἐξακολουθεῖ ὁ Προκόπιος, « περὶ λύχων ἀφὰς εἰς ἡμᾶς ἀναστρέψαντες, καὶ ἅπαντα τὰ ζυμβεβηκότα μαθόντες τε, καὶ ἀγγειλαντες, ζῆν ἡμῖν ἐν Δεκίμῳ διενυκτέρευσαν. »

Τὴν ἐπιούσαν, ἐβάδιεν ὁ Βελισάριος πανστρατιᾷ ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα, ὅπου φθάσας περὶ δειλὴν ὄψιαν ἐστρατοπέδευσε πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῆς, μὴ ἐγκρίνας νὰ εἰσέλθῃ εὐθὺς κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, ἐκ φόβου μήπως ἐν τῷ σκοτεινῷ καὶ τῇ ἀτάξίᾳ ἢ τοὺς στρατιώτας αὐτοὺς ἐχέσῃ εἰς κρύφιόν τινα ἐνέδραν τῆς πόλεως, ἢ τὴν πόλιν αὐτὴν εἰς τὰς ἀρπαγὰς τῶν στρατιωτῶν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐπληροφορήθη ὅτι ἀκινδύνως ἠδύναντο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὴν εἰρηνικὴν καὶ φιλικὴν ὄψιν τῆς πρωτεύουσας. Οἱ Καρχηδόνοι, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Προκοπίου, τὰς πύλας ἀνακλίναντες, λύχνα ἔκαιον πανδημεῖ, καὶ ἡ πόλις κατελάμπετο τῷ πυρὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην· ἀφῆρσαν προσέτι τὰς ἀλύσεις, αἵτινες ἐφύλαττον τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος, καὶ μετ' εὐγνώμωνων ἀνευφημιῶν ἐχαιρέτησαν καὶ προσεκάλεσαν τοὺς Ῥωμαίους ἐλευθερωτάς των. Ἡ ἦττα τῶν Βανδίων, καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς Ἀφρικῆς, ἀγγεγέθησαν εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ, ὅποτε αἱ ἐκκλησίαι ἦσαν ἤδη κεκοσμημέναι καὶ πεφωτισμέναι διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἐγγχωρίου αὐτοῦ μάρτυρος. Οἱ Ἀρειανοὶ, συνειδότες ὅτι παρήλθεν ἡ βασιλεία των, ἐγκατέλιπον πᾶν ναὸν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ τὰ σύμβολα τοῦ Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τρανοφῶως ἀνηγορεύθησαν. Μία δεινὴ ὥρα ἀνέτρεψε τὴν τύχην τῶν ἀντιμαχομένων. Ὅσοι ἐκ τῶν Βανδίων εἶχον μένειν ἐν τῇ πόλει, ἐκάθηγοντο ἤδη ἰκέται ἐν

τοῖς ἱεροῖς· τοὺς δ' ἐξ ἀνατολῆς ἐμπόρους ἀπῆλλαξε τῆς βαρυτάτης φυλακῆς τῶν ἀνακτόρων ὁ ἔντρομος δεσμοφύλαξ, ὅστις θερμῶς ἐζήτησε τὴν προστασίαν τῶν δεσμιῶν του, καὶ ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς δι' ἀνοιγματος ἐν τῷ τοίχῳ τὰ ἱστία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου. Μετὰ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ, βραδύπλουσιντες οἱ ναύαρχοι κατὰ τὴν παραλίαν ἐφθάσαν εἰς τὴν Ἑρμαίαν ἀκραν, ὅπου ἔλαβον τὰς πρώτας εἰδήσεις περὶ τῆς νίκης τοῦ Βελισαρίου. Ἐντεῦθεν, βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, διευθύνθησαν πρὸς τὴν βαθείαν καὶ χωρητικὴν λίμνην τῆς Τύνιδος, καὶ προσωμίσθησαν ὡς πέντε μίλια ἐκ τῆς πρωτεύουσας. Ὁ Βελισάριος, μαθὼν τὴν ἀφίξιν των, ἐπέμψεν διαταγὰς ν' ἀποδώσιν ἀμέσως οἱ πλείστοι τῶν ναυτῶν, ὅπως συμπεθέξωσι τοῦ θριάμβου. Πρὶν δὲ εἰσελθῶσιν εἰς τὰς πόλεις τῆς Καρχηδόνος, προέτρεψεν αὐτοὺς, διὰ λόγου ἀξίου ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς περιστάσεως, νὰ μὴ κατασιχύνωσι τὴν δόξαν τῶν ὅπλων των, καὶ νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι οἱ μὲν Βανδῆλοι ἦσαν οἱ τύρανοι, αὐτοὶ δὲ οἱ ἐλευθερωτὰι τῶν Ἀφρικανῶν, τοὺς ὁποίους πρέπει τὴν νῦν νὰ θεωρῶσιν ὡς ἐθελουσίους καὶ φιλοστόργους ὑπηκόους τοῦ κοινοῦ κυριάρχου των. Οἱ Ῥωμαῖοι διεπέρασαν τὰς ὁδοὺς παρατεταγμένοι ὡς εἰς μάχην· ἡ ἀκριβὴς εὐταξία, ἡ παρὰ τοῦ στρατηγοῦ διατηρουμένη, ἐνετύπωνεν εἰς τὰ πνεύματά των τὸ χρέος τῆς ὑπακοῆς· καὶ εἰς αἰῶνα, καθ' ὃν ἡ συνήθεια καὶ ἡ ἀτιμωρησία σχεδὸν ἠγγίζον τὴν κατάχρησιν τῆς νίκης, ἡ μεγαλοφυῖα ἐνὸς ἀνδρός κατέστειλε τὰ πάθη νικηφόρου στρατεύματος. Ἡ φωνὴ τῆς ἀπειλῆς καὶ τῆς ὕβρεως ἐσιώπη· τὸ ἐμπόριον τῆς Καρχηδόνος δὲν διεκόπη· ἐνῶ ἡ Ἀφρικὴ ἠλλάσσει τὸν δεσπότην καὶ τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς, τὰ ἐργαστήρια ἔμενον ἀνεργημένα, καὶ οἱ στρατιῶται, ἀπρὸς ἐτέθησαν ἱκανοὶ σὺλακες, ἀπῆλθον ἡσύχως εἰς τοὺς οἴκους, τοὺς προσδιωρισμένους εἰς ὑποδοχὴν αὐτῶν. Ὁ Βελισάριος, εἰς τὸ παλάτιον ἀναβὰς, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Γελίμερος, ἐδέχθη καὶ διένειμε τὰ βαρβαρικά λάφυρα, ἐχάρισε τὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἰκέτας Βανδῆλους, καὶ ἔδωκεν εὐμενῆ ἀκρόασιν εἰς πολλοὺς ἐμπόρους τε καὶ ἄλλους κατοικοῦντας παρὰ τὸν λιμένα Μανδράκιον, ὧν τὰ ὑπάρχοντα εἶχον διαρπάσει τὴν προλαβούσαν νύκτα τινὲς ἐκ τῶν ναυτῶν. Εἰς τὸ δεῖπνον εἰστίασε τοὺς προύχοντας τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ μετὰ βασιλικῆς μεγαλοπρεπειᾶς· οἰνοχόου δὲ καὶ ὑπῆρέτου οἱ πρόωγον τοῦ Γελίμερος θεράποντες. Μία ἡμέρα ἐδόθη εἰς τὰς πομπώδεις ταύτας σκηναίς, αἷτινες δὲν πρέπει νὰ καταφρονηθῶσιν ὡς ἀχρηστοὶ, ἐὰν εἴλωσον τὸν δημοτικὸν σεβασμὸν· ἀλλ' ὁ δραστήριος νοῦς τοῦ Βελισαρίου, ὅστις ἐν τῇ δόξῃ τῆς νίκης ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ἦτταν, εἶχεν ἠδὲ ἀπορασίσει νὰ μὴ ἐξαρτᾶται τὸ ἐν Ἀφρικῇ

Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐκ τῆς τύχης τῶν ὅπλων, ἢ τῆς εὐνοίας τοῦ λαοῦ. Τὰ τεῖχη τῆς Καρχηδόνος ἦσαν τὰ μόνα ἐν Ἀφρικῇ, ὅσα οἱ Βανδῆλοι δὲν εἶχον καταδαρσίσειν· ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶχον τόσον παραμεληθῆν ἐν διαστήματι ἐννεμήκοντα πέντε ἐτῶν, ὥστε πολλοῦ εἶχον καταπέσει, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα δὲν ἐστάθη ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ὁ Γελίμερ. Δορικτῆτων συνειτώτερος ὁ Βελισάριος, ἀποκατέστησε μετ' ἀπιστεῦτου ταχύτητος τὰ τεῖχη καὶ τὰς ἀπύργους τῆς πόλεως. Ἡ ἐλευθεριότης του ἐνεθάβρυνε τοὺς ἐργάτας· οἱ στρατιῶται, οἱ ναῦται, καὶ οἱ πολῖται ἀμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους εἰς τὴν σωτηριώδη ἐργασίαν, καὶ ὁ Γελίμερ ἐθεώρησε μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἀπελπισίας τὴν ἀνεγειρομένην ἰσχύνη ἀκαταμάχητου φρουρίου.

*Ἐπεται συνέχεια.

Ο ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ὁ Εἰρηγενέθης Ὁκεανὸς, ὁ διαχωρίζων τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς, καλεῖται Εἰρηνικός, ἐπεὶ οἱ πρῶτον ἐπ' αὐτοῦ μεταξὺ τῶν Τροπικῶν πλεύσαντες εὐρήκαν ἐκεῖ μέτριον τὸν καιρὸν· ὠνομάσθη δὲ καὶ Νότιος Ὁκέανος, ἐπεὶ οἱ Ἰσπανοὶ διεπέρασαν τὸν Δαριένειον Ἰσθμὸν ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον, ὅτε πρῶτον ἀνεκάλυψαν τὸν περὶ οὐδ' ὁ λόγος ὠκεανόν· κυρίως ὅμως εἶναι ὁ Δυτικὸς Ὁκεανὸς ὡς πρὸς τὴν Ἀμερικὴν. Τὸνομα δὲ Εἰρηνικός δὲν ἀρμόζει ποσῶς, διότι τόσον σφοδραὶ τρικυμίαι ταράττουσιν αὐτὸν, ὅσον οἰανδήποτε ἄλλην θάλασσαν· ἀλλ' ὁ Μαγελλανὸς, τυχὼν οὐρίου ἀνέμου, καὶ μηδὲν ἀπαντήσας ἀτύχημα ὅτε πρῶτον διεπέρασε τὸν μέγαν τοῦτον ὠκεανὸν τὸ 1520, ἔδωκεν αὐτῷ τὴν μέχρι τοῦδε διατηρουμένην ἐπωνυμίαν.

ΚΑΡΗΟΦΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ. Ἀπαντες οἱ τὴν Κίναν ἐπισκεφθέντες καὶ περὶ αὐτῆς συγγράψαντες συμφωνοῦσι περὶ τῆς καρποφορίας της. Ὁ Du Halde ἔχει διεξοδικὸν κεφάλαιον περὶ τῆς ἐν Κίνα ἀφθονίας, ἐν ᾧ παρατηρεῖ ὅτι σχεδὸν ὅλα ὅσα παράγουσιν ἄλλα βασιλεία δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν Κίναν· ἀλλ' ὅτι ἡ Κίνα παράγει ἀμύπολλα εἴδη, ἀλλαχθῶ μὴ εὐρισκόμενα. Τὴν ἀφθονίαν ταύτην, λέγει, δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ χώματος καὶ εἰς τὴν ἐπιπορῆσαν φιλεργίαν τῶν κατοικῶν, καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῶν λιμῶν, ποταμῶν, βυάτων, καὶ διωρύγων, δι' ὧν ἡ χώρα ποτίζεται.

ΕΙΣ ΑΠΟΘΑΝΟΝ ΒΡΕΦΟΣ.

Εἰς ἡμέρας μυροπνούς τῆς ἀνοιξέως γεννᾶται, εἰς τὰς ἀύρας τῶν ζεφύρων, εἰς λευκὰ ἄνθη πλανᾶται, Ἄρωμάτων εὐωδίας λεπτοτάτας ἀναπνέει, Καὶ ἡ χρυσάλλις εἰς θάλους γαλανοῦ οὐρανοῦ πλέει. Τὸ χρυσοξανθὸν του ἔαρ ἰδὸν μόλις τ' ἀγνὸν βρέφος, καὶ εἰς τῆς μητρὸς σκιρτήσαν τὴν φιλόστοργον ἀγκάλην, Ἐποτίσθη εἰς τοῦ βίου τὴν γλυκύπικρον φιαλήν, Καὶ τὸ μητρικόν του γάλα. Ἄνθινον φορέσαν στέφος, Ὡς περιστέρᾳ γλυκεῖα, ἀνοῖξε τὰς πτέρυγας του, Καὶ ἐπέταξ' εἰς τὸ δῶμα τοῦ κοινοῦ Πατρὸς καὶ Πατρὸς!

X. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ.

Γάμος γὰρ ἀνθρώποισιν εὐκτὸν κακόν.

Ἐν γενεῇ,— παρατηρεῖ συγγραφεὺς ἔνδοξος, καὶ ἄλλως ἀνὴρ ἐπίσημος, τῆς Ἀγγλίας, — τὸ ἡδύτερον μέρος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ χρόνος τῆς ἐρωτικῆς περιποιήσεως, ἀλλ' ἐκείνης μόνον, ἥτις, ἐν εὐκαιρίαις αἰσθημάτων, καὶ ἐπὶ σκοπῇ μελλούσης συζυγίας, ἀποτείνεται εἰς φιλόφρονον καὶ συνετὴν ἐρωμένην. Ἀγάπη, πόθος, ἐλπίς, ἀπασαι αἱ τερπναὶ συγκινήσεις, διεγείρονται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εἰςθεραπεύμενου μελλονύμφης τινὸς ἐνασχολούμενου.

Ὁ πανοῦργος, ὁ μόνον εἰς τὰ πλοῦτη νεανιδὸς τινος ἀποβλέπων, παντάπασιν δὲ ἀγάπης ἄμοιρος, δύναται νὰ καταπέσει αὐτὴν ὅτι ἔχει σφοδρὸν εἰς τὸ ὑποκείμενόν της ἔρωτα, καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοπούμενου, πολὺ εὐκολώτερον ἐκείνου ὅστις εἶναι διόλου ἐρωτόληπτος. Ὁ ἀληθὴς ἔρωτα ἔχει μυρίας λύπας, ἀνυπομονησίας, καὶ δυσαρρεσκείας, αἷτινες καθιστοῦσι τὸν νεόν ἀναφροδίτην εἰς τὰ ὄμματα τῆς ἐρωμένης· προσέτι δὲ, ταπεινῶν τὸ σχῆμα τοῦ ἐραστοῦ, δίδει αὐτῷ φόβους, ὑπονοίας, καὶ πτωχεῖαν πνεύματος, καὶ πολλάκις κάμνει ὥστε νὰ φαίνεται ἀξιογέλαστος καὶ εἰς αὐτὰ ἐκεῖνα, δι' ὧν σκοπὸν ἔχει νὰ συστηθῇ.

Ὡς ἐπιτοπλεῖστον, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ σταθερότης ὑπάρχουσι μᾶλλον εἰς τὰ ἀνδρόγυνα ἐκεῖνα, ἄτινα πρὸ τοῦ γάμου ἔλαβον πολυχρονίους φιλόφρονες σχέσεις. Ὁ ἔρωτα πρέπει νὰ ῥιζωθῇ, καὶ νὰ δυναμώσῃ, πρὶν ἐμβολισθῇ ἐπ' αὐτοῦ ὁ γάμος. Μακρὰ σειρά ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν προσήλθον ἐν τῷ πνεύματι τὴν ἰδέαν τοῦ ἐρωμένου, καὶ καθιστᾶ ἕξιν τὴν πρὸς αὐτὴν ἢ αὐτὸν κλίσιν.

Τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρουσι ἐκαστον αἰ ἀρεταὶ τοῦ ὑποκειμένου, πρὸς ὃ θέλει ἐνωθῆν ἐπὶ ζωῆς του· διότι οὐ μόνον τὴν παροῦσαν κατάστασιν ἀποτελοῦσιν ἡδέϊαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αἰώνιον εὐδαιμονίαν ἐπενεργοῦσιν. Ὄταν μὲν ἐκλέγωσιν οἱ συγγενεῖς, στοχάζονται κυρίως τὰ χρήματα ὅταν δ' ἐκλέγωσιν αὐτοὶ οἱ μελλονύμφοι, ἀποβλέπουσι ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὰ τοῦ προσώπου. Ἀμφότεροι ἔχουσι τοὺς λόγους των. Οἱ πρόωτοι θέλουσι νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τὸ συγγενικὸν μέρος, ὑπὲρ οὗ προσπαθοῦσι, πολλὰς τῶν ἰσως ὅτι τὰ πλοῦτη τῶν φίλων των θέλουσι συντείνειν εἰς τὴν ἑαυτῶν ὑπόληψιν καὶ ὠφέλειαν. Οἱ δεῦτεροι προετοιμάζουσι εἰς ἑαυτοὺς ἀδιάκοπον εὐωχίαν. Τὸ εὐειδὲς πρόσωπον οὐ μόνον διεγείρει, ἀλλὰ καὶ συνεχίζει τὸν ἔρωτα, καὶ γεννᾷ εἰς τὸν θεατὴν μυστικὴν τινὰ εὐαρέστησιν, ἀφοῦ σβεσθῶσιν αἱ πρῶται φλόγες τῆς ἐπιθυμίας. Δίδει ἔπαρσιν εἰς τὴν σύζυγον ἢ τὸν σύζυγον μετὰ φίλων τε καὶ ξένων, καὶ γενικῶς πληροῖ τὴν οἰκογένειαν ὑγιεινῶν καὶ ὠραίων τέκνων.

Παρὰ γυναῖκα περίφημον διὰ τὰ κάλλη της ἠθέλον προτιμήσει μίαν εὐαρέστον εἰς τὰ ὄμματα μου, καὶ οὐχὶ δυσάρεστον εἰς τὰ τοῦ κόσμου. Ἐὰν νυμφευθῆς τινὰ ἐκ τῶν

ἡ. 3*

ὠραιωτάτων, πρέπει νὰ ἔγῃς σφοδρὸν αὐτῆς ἔρωτα· εἰ δὲ μὴ, σοῦ λείπει ἢ πρὸς αἰσθήσιν τῶν θελγέτρων αὐτῆς ἀπαιτουμένη διάθεσις· ἀλλ' ἐὰν πάλιν ὁ ἔρωτα σου ἦναι σφοδρὸς, πιθανώτατον ὅτι φόβοι καὶ ζήλοτυπία θέλουσι πικραίνειν αὐτόν.

Πρῶτος πνεύματος καὶ ἀγαθότης ψυχῆς κάμνουσιν τινὰ ἠσυχον σύντροφον διὰ βίου· ἀρετὴ καὶ ὀρθὴ κρίσις καθιστῶσιν αὐτὸν τερπνὸν φίλον· ἀγάπη δὲ καὶ σταθερότης ἀποτελοῦσιν καλὴν ἢ καλὸν σύζυγον. Ἀλλ' ἐὰν εἰς ἔγῃ ὅλα ταῦτα τὰ προτερήματα, ἐκατὸν ἔχουσι οὐδὲν ἐξ αὐτῶν. Πόση ἄρα προσοχὴ ἀπαιτεῖται εἰς τὴν ἐκλογὴν ὑποκειμένου, μέλλοντος νὰ ὑπάρξῃ ἐπὶ ζωῆς σύντροφος, φίλος, καὶ σύζυγος! Ἀλλ' ὁ κόσμος ζητεῖ πολὺ μᾶλλον τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἐπίδειξιν παρὰ τὴν εὐδαιμονίαν· προτιμῶμεν νὰ θαυμάσωμεν τὸ πλῆθος παρὰ νὰ συμβουλευώμεθα τὰ ἴδια ἡμῶν συμφέροντα· καὶ, παράδοξον εἰπεῖν! οἱ ἄνθρωποι σπουδάζουσι πολὺ μᾶλλον νὰ φαίνωνται εἰς ἄλλους ὅτι ζῶσιν ἐν ἀνέσει καὶ εὐδαιμονίᾳ, παρ' ἀληθῶς νὰ διάγωσιν οὕτω. Ἐξ ὅλων τῶν ἀνομοιοτήτων, ἡ κατὰ τὴν διάθεσιν προζενεὶ τὰ δυστυχετέτερα συνεικεία· καὶ ὅμως οὐδὲ μᾶς ἔρχεται πολλάκις εἰς τὸν νοῦν, ἐνῶ συγκροτοῦμεν αὐτὰ. Πολλοὶ, κατὰ τοῦτο ἀνομοίως συνευγεμένοι, καὶ βασανιζόμενοι ἐπὶ ζωῆς με πρόσωπον ἰδιαιτέρου τινὸς χαρακτήρος, ἠδύναντο νὰ διάγωσιν εὐχαρίστως με ὑποκείμενον ὄχι καλητέρας μὲν ἀλλ' ἀπλῶς ἐναντίας διαθέσεως. Ἀμφότερα τὰ μέλη ἀνδρογύνου τινὸς ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἐνάρετα καὶ ἀξιέπαινα εἰς τοὺς σκοπούς των, καὶ ὅμως νὰ μὴ συμβιβάζονται οἱ χαρακτήρες των.

Ὅσον ἀπαιτεῖται πρὸ τοῦ γάμου νὰ θεωρῶμεν καὶ διακρίνωμεν ὀξυδερκῶς τὰ τοῦ ἐρωμένου ἢ τῆς ἐρωμένης ἐλαττώματα, τοσοῦτον πρέπει μετὰ τὸν γάμον νὰ ἡμεθα ὡς πρὸς αὐτὰ ἀμβλυωπεῖς καὶ ἐπιτόλαιοι. Καὶ τέλειον ἂν σοὶ φαίνεται τὸ ὑποκείμενον ἀπὸ μακρόθεν, ὅταν γνωρίσῃς αὐτὴν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ μετ' οἰκειότητος, θέλεις εὐρεῖν εἰς τὴν διάθεσιν της πολλὰ ἐλαττώματα, ἄτινα οὐδέποτε ἀνεκάλυψας ἢ ἴσως ὑπωπεύθης. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀγαθότης πρέπει νὰ δεῖξωσι τὴν ἰσχύνη των· ἡ πρόωπη θέλει ἐμποδίζει τοὺς διαλογισμοὺς σου τοῦ νὰ ἐνδιατριβῶσιν εἰς τὰς δυσάρετους ιδιότητας, ἡ δευτέρα θέλει διεγείρειν ὅλην τὴν τρυφερότητα τῆς συμπαιδείας καὶ φιλανθρωπίας, καὶ βαθμηδὸν μαλακώσει καὶ μετασχηματίσει αὐτὰς ἐκεῖνας τὰς ἀτελείας εἰς καλλονάς.

Ὁ γάμος πλατύνει τὸν κύκλον τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης μας. Ὁ ἐκ τοῦ ἔρωτος γάμος εἶναι ἡδύς· ὁ ἐκ τοῦ συμφέροντος ἄκοπος· ἐκεῖνος δὲ, ὅπου ἀμφότερα συνέρχονται, εὐδαίμων. Ὁ εὐδαίμων γάμος περιλαμβάνει ἐν αὐτῷ ὅλας τὰς ἀγαλλιᾶσεις τῆς φιλίας, ὅλας τὰς ἀπολαύσεις τῆς αἰσθήσεως καὶ τοῦ λογικοῦ, καὶ τῶν ὄντων, ὅλα τὰ ἡδέα τῆς ζωῆς. Τρανώτατον δὲ σημεῖον βέχνηρειωμένου καὶ κακοῦ αἰῶνος εἶναι ὁ χλευασμὸς τοῦ συνδέσμου τούτου. Καὶ κατ' ἀλήθειαν, ἐκείνων μόνον ἐπιφέρει τὴν

εὐδαιμονίαν, οἵτινες δύνανται μετὰ περιφρονήσεως καὶ ἀποστορφῆς νὰ ἐπιβλέπωσιν εἰς τὰ ἐπικρατοῦντα διεφθαρμένα ἔθνη, καὶ νὰ συμβαδίζωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας.

Ο Ρ Α Σ Σ Ε Λ Α Σ .

[Ἰδὲ Τόμ. ζ'. Σελ. 156-159, 165-168, 180-183.

Τόμ. η'. Σελ. 5-8, 22-25.]

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'. Εἰσέρχονται εἰς τὸ Κάϊρον, καὶ εὕρισκουν ἅπαντας εὐδαίμονας.

ὍΤΕ ἡ συνοδία προσήγγισεν εἰς τὸ Κάϊρον, ὁ Ῥασσέλας καὶ ἡ Νεκαγία ἔμειναν ἐκπεληγμένοι· ὁ δὲ Ἴμλακος εἶπε πρὸς τὸν βασιλόπαιδα, «Εἰς τὴν πόλιν ταύτην συνέρχονται περιηγηταὶ καὶ ἔμποροι ἐξ ὄλων τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης. Ἐνταῦθα θέλεις εὐρεῖν ἀνθρώπους παντὸς χαρακτήρος καὶ παντὸς ἐπιτηδεύματος. Τὸ ἐμπόριον ἔχει τιμὴν ἐνταῦθα· ἐγὼ θέλω διάγειν ὡς ἔμπορος, ὑμεῖς δὲ ὡς ξένοι, οἵτινες περιηγεῖσθε μόνον χάριν περιεργείας· μετ' ὀλίγον θέλει παρατηρηθῆναι ὅτι εἴμεθα πλοῦσιοι· αἱ καλῆτεραί συναναστροφαὶ θέλουν μᾶς εἶσθαι εὐπρόσιτοι· θέλετε ἰδεῖ πᾶσαν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ οὕτω δυνήθην ἐπομένως νὰ ἐκλέξητε στᾶδιον βίου.»

Εὐβάντες εἰς τὴν πόλιν, ἐξελίσθησαν ὑπὸ τοῦ θορύβου, καὶ ἐνωγλοῦντο ὑπὸ τοῦ πλήθους. Αἱ παραγγελίαι τοῦ Ἴμλακου δὲν εἶχον ἀκόμη νικῆσειν ὄλως διόλου τὴν δύναμιν τῆς ἕξεως· καὶ οἱ βασιλόπαιδες ἐθύμαζον ὅτι διέβαινον τὰς ὁδοὺς ἀπαρτήρητοι, καὶ ὅτι ἀπῆντων αὐτοὺς καὶ οἱ ποταπώτατοι τοῦ ὄχλου ἄνευ προσκυνήσεως ἢ σεβασμοῦ. Ἡ Νεκαγία μάλιστα δὲν ὑπέφερε νὰ ἐξισωθῇ μετὰ τῶν χυδαίων· καὶ πρὸς καιρὸν διέτριβεν ἐν τῷ θαλάμῳ αὐτῆς, ἀπολαμβάνουσα τὰς ὑπηρεσίας τῆς εὐνοουμένης θεραπευτιδος τῆς, Πεκουᾶς, ὡς ἐν τῷ παλατίῳ τῆς κοιλάδος.

Ὁ Ἴμλακος, ὢν εἰδήμων τοῦ ἐμπορίου, ἐπώλησε τὴν ἐπαύριον μέρος τῶν πολυτίμων λίθων, καὶ οἶκον ἐνοικιάσας ἐκαλλώπισεν αὐτὸν τὸσον μεγαλοπρεπῶς, ὥστε πάραυτα ἔλαβεν ὑπόληψιν ὡς βαθύπλουτος ἔμπορος. Ἡ εὐπροσηγορία τοῦ εἶλκυσε πολλοὺς φίλους, καὶ ἡ γενναιοσύνη του πολλοὺς ὁπαδοὺς. Οἱ σύντροφοὶ του, ἀδυνατοῦντες νὰ μεθέξωσι τῆς συνομιλίας, δὲν ἠδύναντο οὔτε τὴν ἀνοιαν οὔτε τὴν ἐκπληξὴν αὐτῶν νὰ φανερώσωσι, καὶ βαθμηδὸν ἐμουσῶντο εἰς τὰ τοῦ κόσμου, ἐφ' ὅσον ἐγνώριζον τὴν διάλεκτον.

Μετὰ πολλὴν διδασκαλίαν ὁ βασιλόπαις ἐφθασε νὰ ἐνοήσῃ τί δηλοῦσι τὰ χρῆματα· ἀλλ' αἱ κυραὶ δὲν ἠδύναντο, ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον, νὰ καταλάβωσι τί κάμνουν οἱ ἔμποροι τὰ μικρὰ τεμάχια τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, ἢ διατί πράγματα,

τὸσον ὀλίγον χρησιμεύοντα, λαμβάνονται ὡς ἀντάξια τῶν πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων.

Δύο ἐνιαυτοὺς ἐδαπάνησαν, οἱ μὲν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς γλώσσης, ὁ δὲ Ἴμλακος ἐτοιμαζόμενος νὰ θέσῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν τοὺς διαφόρους βαθμούς τε καὶ καταστάσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἐγώρισην ὄλους, ὅσων ὅπωςδήποτε ἦτον ἀξιοσημείωτος ἡ τύχη ἢ ἡ διαγωγή. Ἐσύχναζεν εἰς τοὺς ἠδυπαθεῖς καὶ τοὺς λιτοβίους, τοὺς ἀργοὺς καὶ τοὺς πολυασχόλους, τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς σοφοὺς.

Ἀποκτήσας ἤδη εὐροίαν λόγου ὁ Ῥασσέλας, καὶ μαθὼν τὴν ἀπαιτούμενην προφύλαξιν εἰς τὴν μετὰ τῶν ξένων συναναστροφήν του, ἤρχισε νὰ συνοδεύη τὸν Ἴμλακον εἰς τὰ δημόσια καταγώγια, καὶ νὰ εἰσέρχεται εἰς ὅλας τὰς συνελούσεις, ὥστε νὰ ἐκλέξῃ στάδιον ζωῆς.

Πρὸς καιρὸν ἐνόμιζε περιττὸν νὰ ἐκλέξῃ, ἐπειδὴ ὄλοι ἐφαίνοντο ἐπίσης εὐδαίμονες. Ὁπουδήποτε ὑπῆγαιεν, εὕρισκον εὐθυμίαν καὶ εὐμένειαν, καὶ ἤκουε τὸ ἄσμα τῆς χαρᾶς ἢ τὸν γέλωτα τῆς ἀφροντισίας. ἤρχισε νὰ πιστεύῃ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει ἀθηνία παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ ὅτι προθύμως θεραπεύεται ἢ ἔνδεια, καὶ ἀνταμειβεται ἡ ἀρετὴ· ὅτι πᾶσα χεὶρ ἐλευθερίως μεταδίδει, καὶ πᾶσα καρδία ἀναλύεται ὑπὸ τρυφερότητος· «καὶ λοιπὸν,» ἐσυμπέρανε, «δύναται τις νὰ κακοδαιμονῇ;»

Ὁ Ἴμλακος ἄφρινε τὴν ἠδονικὴν ταύτην ἀπάτην, μὴ θέλων νὰ συντρέψῃ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπειρίας· ἔωσού, μιᾶ τῶν ἡμερῶν, ἀφοῦ ὁ βασιλόπαις ἐκάθισε σιωπηλὸς ὀλίγον τινὰ ὥραν, «Δὲν ἐξεύρω, εἶπε, διὰ τί ἐγὼ εἶμαι κακοδαιμονέστερος ὁποιοῦδήποτε τῶν φίλων μας· αὐτοὺς μὲν βλέπω ἀδιακόπως καὶ ἀμεταβλήτως ἠλαρούς, τὸ δὲ ἰδίον μου πνεῦμα αἰσθάνομαι ἀνῆσυχον καὶ δυσηρεστημένον. Δὲν μ' εὐχαριστοῦσιν αἱ ἡδοναί, αἵτινες φαίνονται ὅτι μᾶλλον μὲ θέλγουςι. Περιστρέφομαι εἰς τὰς ὁμηγύρεις τῶν χαροκόπων, ὅχι τὸσον πρὸς ἀπόλαυσιν συναναστροφῆς, ὅσον πρὸς ἀποφυγὴν ἐμαυτοῦ, καὶ κράζω τρανοφῶνως καὶ διάγω εὐφροσύνης μόνον διὰ νὰ κρύπτω τὴν κατῆφειάν μου.»

«Πᾶς ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ Ἴμλακος, δύναται ἐκ τῶν οικειῶν νὰ μαντεύσῃ τὰ ἀλλότρια διανοήματα· ἐὰν ἡ ἰδίᾳ σου εὐθυμία ἦναι πλαστὴ, ἔμπορεῖς δικαίως νὰ ὑποπτευθῆς καὶ τὴν τῶν συντρόφων σου ὡς μὴ εἰλικρινῆ. Ὁ φθόνος κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος εἶναι ἀμοιβαῖος. Ἀργοῦμεν νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι πούποτε ἡ εὐδαιμονία δὲν ὑπάρχει, καὶ ἕκαστος πιστεύει ὅτι κατέχουσιν αὐτήν οἱ ἄλλοι, παρηγορούμενος οὕτω μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ αὐτὸς θέλει τὴν ἐπιτύχει. Εἰς τὴν ὁμηγύριον θπου διένυκτέρευσας, ὑπῆρχε γοργότης συμπεριφορᾶς, καὶ ζωῆς

ρότης φαντασίας, ἀρμόδιαι εἰς ἀνωτέρας τάξεις ὄντα, εἰς κατοίκους γαληνοτέρων χωρῶν, ἀπῆλλαγμένους φροντίδων καὶ ὀδυνῶν· πλήν, πίστευσόν μοι, βασιλόπαι, οὐδεὶς ἦτον ἐκεῖ, ὅστις δὲν ἐφοβεῖτο τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ μοναξία ἤθελε τὸν παραδώσειν εἰς τὴν τυραννίαν τῶν ἰδίων αὐτοῦ σκέψεων.»

«Τοῦτο, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, ἐνδέχεται ν' ἀληθεύῃ περὶ ἄλλων, ἐπειδὴ ἀληθεύει περὶ ἐμοῦ· πλήν, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ γενικὴ ἀτυχία τοῦ ἀνθρώπου, θέσεις τινὲς εἶναι εὐδαιμονέστεραι ἄλλων, καὶ ἡ φρόνησις βεβαίως μᾶς καθοδηγεῖ νὰ προτιμῶμεν τὸ στάδιον ἐκεῖνο τῆς ζωῆς, τὸ ἦτον ὑποκείμενον εἰς ἀθλιότητα.»

«Τὰ αἴτια τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Ἴμλακος, εἶναι τὸσον πολυεὶδῆ καὶ ἀβέβαια, τὸσον συμπεριπεπλεγμένα, τὸσον εὐμετάβλητα ὑπὸ διαφόρων σχέσεων, καὶ τὸσον ὑποκείμενα εἰς προσκόμματα ὑπερβαίνοντα τὸ προσορατικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε, ἂν τις δὲν ἐκλέξῃ εἰμὴ ἀφοῦ ἴδῃ ἀδιαφιλονεικῆτους λόγους προτιμήσεως, πρέπει νὰ ζήσει καὶ ν' ἀποθάνῃ ἐρευνῶν καὶ διαβουλεύομενος.»

«Ἀλλὰ βέβαια, εἶπεν ὁ Ῥασσέλας, οἱ σοφοί, οἵτινες ἐλκύουσιν τὸ σέβας καὶ τὸν θαυμασμόν μας, ἐκλεξάν δι' ἑαυτοὺς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, τὸν καταλληλοτέρον εἰς τὸ νὰ κάμῃ αὐτοὺς εὐδαίμονας.»

«Ὀλιγώτατοι, εἶπεν ὁ ποιητῆς, ζῶσιν ὡς προαιρούνται. Εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν αὐτοῦ ἐτέθη ἕκαστος ἐξ αἰτιῶν, αἵτινες ἐνήργουν ἄνευ τῆς προβλέψεώς του, καὶ μεθ' ὧν δὲν συνήργει πάντοτε οἰκειοθελῶς· καὶ διὰ τοῦτο σπανίως εὕρισκει τις ἀνθρώπον, ὅστις δὲν νομίζει τὴν τύχην τοῦ γείτονός του καλητέραν τῆς ἰδίας αὐτοῦ.»

«Χαίρω, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, ὅτι μ' ἔδωκεν ἡ γένεσίς μου ἐν τούτῳ πλεονέκτημα· καθότι μὲ συγχωρεῖ νὰ ἐκλέξω αὐτὸς ἐγὼ τὸ στάδιον τῆς ζωῆς μου. Ἐγὼ τὸν κόσμον ἔμπροσθέν μου· θέλω ἀναθεωρήσειν αὐτὸν ἐν ἀνέσει· καὶ ἐξ ἅπαντος θέλω εὐρεῖ που τὴν εὐδαιμονίαν.»

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'. Ὁ Βασιλόπαις συναναστρέφεται μετὰ πνευματῶδων καὶ εὐθύμων νέων.

Ὁ Ῥασσέλας ἀνέστη τὴν ἐπαύριον, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀρχίσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ βίου πειράματα. «Ἡ νεότης, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, εἶναι ἡ ὥρα τῆς εὐφροσύνης· θέλω συμμιγῆ μετὰ τῶν νέων, οἵτινες καταγίνονται μόνον εἰς τὸ θεραπεύειν τὰς ὀρέξεις των, καὶ δαπανῶσιν ὄλον τὸν καιρὸν εἰς ἀλλεπαλλήλους ἀπολαύσεις.»

Εἰς τοιαύτας συναναστροφὰς ἔλαβεν εὐκόλως τὴν εἰσοδόν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπέστρεψε βεβαρημένος καὶ ἀηδισμένος. Ἡ θυμηδία καὶ ὁ γέλωτας τῶν ἦσαν χωρὶς ἀναλόγου τινὸς βίας· αἱ ἡδοναὶ

τῶν ἦσαν παχυλαὶ καὶ σαρκικαὶ, ἀλλότριαι τοῦ νοῦς ὄλως διόλου· ἡ διαγωγή των ἦτο διαμιᾶς παράλογος καὶ χαμπερπής· ἐγχεύαζον τὴν εὐταξίαν καὶ τοὺς νόμους, ἀλλ' ἡ τῆς δυνάμεως ὑπόβλεψις ἐφόβιζε, καὶ ὁ τῆς φρονήσεως ὀφθαλμὸς ἐταπεινοῦ αὐτοὺς.

Ταχέως ἐσυμπέρανε ὁ βασιλόπαις ὅτι ποτὲ δὲν ἤθελεν εὐδαιμονῆσειν εἰς τοιοῦτον αἰσχρὸν στάδιον βίου. Ἐκρινεν ἀνάρμοστον εἰς λογικὸν δὲν νὰ ἐνεργῇ ἀπρομελετήτως, καὶ νὰ κατηφιᾷ ἢ εὐθυμῆ μόνον κατὰ τύχην. «Ἡ εὐδαιμονία, εἶπε, πρέπει νὰ ἦναι στερεόν τι καὶ μόνιμον, ἄνευ φόβου καὶ ἄνευ ἀθλιότητος.»

Ἄλλ' οἱ νέοι αὐτοῦ σύντροφοὶ τὸσον εἶχον ἐκλύσει τὴν εὐνοιάν του διὰ τῆς ἀφελείας καὶ εὐπροσηγορίας των, ὥστε δὲν ἠμπόρει νὰ τοὺς ἀφήσῃ χωρὶς νοουθεσίας καὶ ἐπιπλήξεως. «Φίλοι μου, εἶπε, σπουδαίως ἐστοχάσθη τὰ ἔθνη καὶ τὰς ἐλπίδας μας, καὶ βλέπω ὅτι παραπολὺ σφάλλομεν· διάγομεν ὄλως ἐναντίον τοῦ συμφέροντός μας· εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ βίου ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ προβλέπῃ διὰ τὰ τελευταῖα. Ὅστις οὐδέποτε συλλογίζεται, οὐδέποτε δύναται νὰ σωφρονισθῇ. Ἡ διηνεκὴς ἐλαφρία ἔχει τέλος τὴν ἀνοιαν· ἡ δὲ ἀκράτεια, καίτοι πρὸς ὦραν ἐξάπτουσα τὸ πνεῦμα, καθιστᾷ τὸν βίον βραχὺν ἢ ἀθλιον. Ἄς στοχασθῶμεν ὅτι ἡ νεότης εἶναι ὀλιγοχρόνιος, καὶ ὅτι εἰς τὴν ὠριμον ἡλικίαν, ὅποταν παύσωσι τὰ θέλητρα τῆς φαντασίας, ἄλλας ἀναπαύσεις δὲν θέλομεν ἔχει πλέον εἰμὴ τὴν ὑπόληψιν τῶν συνετῶν καὶ τὰ μέσα τῆς ἀγαθοεργίας. Ἄς σταθῶμεν λοιπὸν ἐνώ δυνάμεθα· ἄς ζῶμεν ὡς ἄνθρωποι μέλλοντες ποτε νὰ γηράσωσι· διότι τὸσον φοβερόν κατὰ τὴν γερωντικὴν ἡλικίαν στρέφω τις ὀπίσω τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ θεωρῇ πολυαριθμούς μωρίας, καὶ νὰ ἐνθυμίζεται τὴν προτέραν εὐρωστίαν καὶ περισσὴν ὑγείαν του μόνον διὰ τῶν νοσημάτων, ὅσα αἱ καταχρήσεις αὐτοῦ ἐγέννησαν! »

Ἀκούσαντες ταῦτα, πρῶτον μὲν ἔλασκον ἀλλήλους ἐν σιωπῇ· τέλος δὲ, ἀπεδίωξαν αὐτὸν, ἀρχίσαντες ὄλοι συμφῶνως τρανὸν καὶ συνεχῆ γέλωτα. Ὁ νέος, καίτοι συναισθανόμενος ὅτι ἦσαν ὀρθὰ τὰ φρονήματά του, καὶ ὁ σκοπὸς του εὐνοϊκός, ἠδυνήθη μάλιστα ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν φρικτὴν τοῦ χλευασμοῦ. Ἀλλ' ἀνέλαβε τὴν ἠσυχίαν του, καὶ ἐξηκολούθησε τὴν ἐρευνάαν του.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'. Ὁ Βασιλόπαις εὕρισκει σοφὸν ἄνδρα καὶ εὐδαίμονα.

Ἐνώ μιᾶ τῶν ἡμερῶν περιεφέρετο εἰς τὰς ὁδοὺς, εἶδεν εὐρύχωρον ἀκοδόμημα, ὅπου διὰ τῶν ἀνεωγμένων θυρῶν ἅπαντες προσεκαλοῦντο νὰ εἰσέλθωσιν· ἠκολούθησε δὲ τὴν ῥοήν τοῦ πλήθους, καὶ εὕρηκεν αἰθουσαν ἢ σχολεῖον ῥητορικῆς, ὅπου καθηγητῆαι ἀνε-

γίνωσκον μαθήματα εἰς τὸ ἀκροατήριον αὐτῶν. Ἐπέστησε τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ τινος σοφοῦ, ὑψωμένου ὑπὲρ τῶν ἐπιλοίπων, ὅστις διελέγετο μετὰ πολλοῦ τόνου περὶ τῆς κυβερνήσεως τῶν παθῶν. Τὸ βλέμμα του ἦτο σεβάσμιον, ὁ τρόπος χαρῆς, ἡ προφορὰ εὐκρινής, καὶ ἡ φράσις γλαφυρά. Δι' ἰσχυρῶν λόγων καὶ ποικίλων παραδειγμάτων ἔδειξεν ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐξευτελιζέται καὶ ἐξαχρειοῦται, ὅπου αἱ κατώτεροι δυνάμεις ὑπερισχύσωσι κατὰ τῶν ἀνωτέρων· ὅτι ὅπου ἡ φαντασία, ἡ μήτηρ τῶν παθῶν, ἀρπάσῃ τὴν δεσποτειάν τοῦ νοῦς, ἔπεται τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀνόμου κυβερνήσεως, ταραχὴ καὶ σύγχυσις. Παρέβαλε τὸ λογικὸν πρὸς τὸν ἥλιον, ὅστις διαχύνει σταθερὸν, ὁμοειδές, καὶ διαρκές φῶς· τὴν δὲ φαντασίαν πρὸς μετέωρον, φαιδρῶς μὲν, ἀλλὰ προσωρινῶς λάμπον, ἄτακτον τὴν κίνησιν καὶ ἀπατηλὸν τὴν διεύθυνσιν.

Διεκοίνωσεν ἐπομένως τὰ διάφορα παραγγέλματα, ὅσα ἐδόθησαν κατὰ καιροὺς πρὸς καθυπόταξιν τῶν παθῶν, καὶ παρέστησε τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ὅσοι ἐκέρδησαν τὴν ἀξιόλογον ταύτην νίκην, ἐξ ἧς ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἀνώτερος τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐλπίδος· δὲν ἰσχυαίνεται πλέον ὑπὸ τοῦ φόβου, δὲν ἐξάπτεται ὑπὸ τῆς ὀργῆς, δὲν ἐκθηλύνεται ὑπὸ τῆς τρυφερότητος, οὐδὲ κατηφιᾷ ἐκ τῆς λύπης· ἀλλὰ βαδίζει ἀταράχως διὰ τῶν θορόδων ἢ θλίψεων τοῦ βίου, ὡς ὁ ἥλιος ἐξακολουθεῖ ὁμοίως τὴν πορείαν του διὰ τοῦ γαλιηίου ἢ τοῦ τρικυμιώδους οὐρανοῦ.

Ἀνέφερε τὰ ὀνόματα πολλῶν ἡρώων, οἵτινες δὲν ἐκινούνητο ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος ἢ τῆς ἡδονῆς, οἵτινες ἔβλεπον ἀδιαφόρως ὅσα οἱ χυδαῖοι καλοῦσιν εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. Προέτρεψε τοὺς ἀκροατάς του ν' ἀπεκδυθῶσι τῶν προλήψεων, καὶ νὰ ὀπισθῶσι κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακίας ἢ τῆς τύχης διὰ τῆς ἀτρώτου ὑπομονῆς· συμπεραίνων ὅτι αὕτη μόνον ἡ κατάστασις εἶναι εὐδαιμονία, καὶ ὅτι ἡ εὐδαιμονία αὕτη εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐνός ἐκάστου.

Ὁ Ῥασσέλας ἠκροάσθη αὐτὸν μετὰ τὸ σέβας τὸ εἰς τὰς διδασκαλίας ἀνωτέρου ὄντος ὀφειλόμενον, καὶ περιμείνας εἰς τὴν θύραν, ταπεινοφρόνως ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τῆς ἀληθινῆς σοφίας ἐγκρατῆ τοῦτον ἄνδρα. Ὁ καθηγητὴς ἐδίστασε μίαν στιγμήν, ἀλλ' ὁ Ῥασσέλας ἔθηκε πουργίον χρυσοῦ εἰς τὴν χεῖρά του, ὃ ἐδέχθη ἐκεῖνος μετὰ χαρᾶς τε καὶ θαυμασμοῦ.

Ἐπιστρέψας πρὸς τὸν Ἰμλακον, « Εὐρῆκα σοφόν, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, ἱκανὸν νὰ διδάξῃ πᾶν ὃ, τι ἔχει τις χρεῖαν νὰ μάθῃ· ὅστις ἐκ τοῦ ἀκλονήτου θρόνου τῆς λογικῆς καρτερίας ἐπιβλέπει εἰς τὰ τοῦ κόσμου, μεταβαλλόμενα ὑποκάτω αὐτοῦ. Λαλεῖ, καὶ ἡ προσοχὴ ἐνατενίζει εἰς τὰ χεῖλη του. Διαλέγεται, καὶ

ἢ πειθῶ κλείει τὰς περιόδους του. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος θέλει εἶσθαι ὁ ὁδηγός μου εἰς τὸ μέλλον· θέλω μάθει τὴν διδασκαλίαν του, καὶ μιμεῖσθαι τὴν ζωὴν του. »

« Μὴ σπεῦδε, εἶπεν ὁ Ἰμλακος, νὰ ἐμπιστεῖσθαι, ἢ νὰ θαυμάζῃς τοὺς διδασκάλους τῆς ἠθικῆς· ὁμιλοῦν ὡς ἄγγελοι, ἀλλὰ διάγουν ὡς ἄνθρωποι. »

Ὁ Ῥασσέλας, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἦτο τρόπος νὰ λαλῇ τις τόσον ἰσχυρῶς χωρὶς νὰ αἰσθάνηται τὴν δυνάμιν τῶν ἰδίων του λόγων, ὑπῆγγε μετ' ὀλίγας ἡμέρας πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ σοφοῦ, ἀλλ' ἐδυσκολεύθη νὰ εἰσχωρήσῃ. Γνωρίζων ὁμοίως τὴν παντοδυναμίαν τοῦ χρυσοῦ, ἐφιλοδῶρσε τοὺς θεράποντας, καὶ εἰσῆλθεν οὕτω εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ οἴκου, ὅπου εὐρῆκε τὸν φιλόσοφον ἐν σκοτεινῷ θαλάμῳ, μετὰ καθύργων ὀφθαλμῶν καὶ ὠχροῦ προσώπου. « Κύριε, εἶπεν, ἦλθες εἰς καιρὸν, καθ' ὃν εἶναι ἄχρηστος πᾶσα ἀνθρωπίνη φιλία· τὸ πάθος μου δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ, ἢ ζημία μου δὲν δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ. »

Ἡ θυγάτηρ μου, ἡ μονογενὴς μου θυγάτηρ, ἡ παρηγορία τοῦ γήρατός μου, ἐτελεύτησε τὴν νύκτα ὑπὸ πυρετοῦ. Οἱ σκοποὶ μου, αἱ ἐλπίδες μου, ἐκόπησαν ἤδη· εἶμαι τώρα μεμονωμένος, ξένος τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας. »

« Κύριε, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, ὁ θάνατος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐκπλήττῃ τὸν σοφόν· γνωρίζομεν ὅτι εἶναι πάντοτε πλησίον, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει πάντοτε νὰ τὸν περιμένωμεν. » — « Νεανίσκε, ἀπεκρίθη ὁ φιλόσοφος, δὲν ἠσθάνθης ποτὲ, ὡς φαίνεται, τὴν ὀδύνην τοῦ χωρισμοῦ. » — « Ἐλησημόνησας λοιπὸν τὰ παραγγέλματα, εἶπεν ὁ Ῥασσέλας, ἄτινα παρέδιδες μετὰ τόσον καταπειστικῆς εὐγλωττίας; Ἡ σοφία τάχα δὲν ἔχει δυνάμιν νὰ ὀπλίσῃ τὴν καρδίαν κατὰ τῆς συμφορᾶς; Στοχάσου ὅτι τὰ μὲν ἐξωτερικὰ πράγματα εἶναι φύσει μεταβλητά, ἢ δὲ ἀλήθεια καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος εἶναι πάντοτε τὰ αὐτά. » « Ποίαν παρηγορίαν, εἶπεν ὁ τεθλιμμένος, δύναμαι νὰ λάβω ἐκ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου;— τί μὲ χρησιμεύουσι τώρα, ἐκτὸς νὰ μὲ βεβαιώσωσιν ὅτι ἡ θυγάτηρ μου δὲν θέλει ἐπιστρέφῃ; »

Ἡ φιλανθρωπία δὲν ἐσυγγώρησεν εἰς τὸν βασιλόπαιδα νὰ ἐξυβρίσῃ τὴν ἀθλιότητα δι' ἐλέγχου· ὅθεν ἀπῆλθε, πληροφορηθεὶς τὴν κενότητα τῶν ῥητορικῶν ἤχων, καὶ τὸ ἀνίσχυρον τῶν γλαφυρῶν φράσεων καὶ τετορνευμένων περιόδων.

ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. Α'. Πρὸς Κορινθίους, ιε'. 53.

Τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς μακθάνει ὁ Χριστιανὸς ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ὡς θετικὴν ἀλήθειαν· ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατήργησε μὲν τὸν θάνατον, ἐφώτισε δὲ ζωὴν

καὶ ἀφθαρσίαν. Ἀλλὰ καίτοι ἀμετασάλευτως πεπεισμένοι περὶ τοῦ μεγάλου τούτου δόγματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βάσις τῆς ἠθικῆς, καὶ ἡ πηγὴ τῶν ἡθικῶν ἐλπίδων καὶ μυστικῶν ἀγαλλιᾶσεων τῆς ἀνθρωπότητος, ἀρμόζει ὁμοίως νὰ στοχαζώμεθα ἐνίοτε καὶ τὰς φυσικὰς ἀποδείξεις, ἐφ' ὧν ἐπιστηρίζεται. Συνάγονται δὲ αὗται—

Πρῶτον, ἐκ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς, καὶ ἰδιαιτέρως τῆς ἀυλότητος αὐτῆς, ἥτις, καίτοι μὴ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς τὴν αἰώνιον διάρκειάν της, ἀποδεικνύεται ὁμοίως σχεδὸν γεωμετρικῶς.

Καὶ τὸ θνητὸν αὐτὸ σῶμα δὲν χάνεται, δὲν καταστρέφεται εἰς μηδέν· ἀλλὰ μόνον διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη· τὰ στοιχεῖά του λαμβάνουσιν ἄλλην μορφήν, ἀλλὰς συνθέσεις· ὑπάρχουσιν ὁμοίως πάντοτε· οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μέρος ἀπόλλυται. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ εἶναι οὐσία στοιχειώδης, ἀπλή, ἀνεπίδεκτος προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως. Καθὼς λοιπὸν οὐδέποτε καταστρέφονται τὰ λοιπὰ στοιχειώδη, οὕτω πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐξ ἀναλογίας ὅτι καὶ αὕτη ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ μετὰ θάνατον. Πῶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ στοιχειώδης ψυχὴ καταστρέφεται, ἐνῶ τίποτε ἀφ' ὅσα δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν δὲν καταστράφη ποτὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου; Ἀφοῦ ἡ ἀυλότης ἀποδείχθη, ἔπεται ἀναμφισβητήτως ἡ ἀθανασία.

Δεύτερον, Ἐκ τῆς φύσεως τοῦ Ὑπερτάτου ὄντος, τοῦ ὁποίου ἡ δικαιοσύνη, ἀγαθότης, σοφία, καὶ φιλαλήθεια ἐνδιαφέρονται εἰς τὸ μέγα τοῦτο δόγμα.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ἄλλων ἀρίστων ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ὑπάρχει καὶ τὸ ἐπόμενον· ὅτι ἡ ψυχὴ, ἀδιακόπως προοδεύουσα ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς τελειότητα, οὐδέποτε ὁμοίως τελειοποιεῖται. Πῶς δύναται ποτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἡ ψυχὴ, ἡ ἐπιδεκτικὴ τοιαύτης ἀπείρου τελειοποιήσεως, ἢ ἐπιτηδεῖα νὰ προοδεύῃ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα, καταντᾷ εἰς τὸ μηδέν εὐθὺς σχεδὸν ἀφοῦ δημιουργηθῇ; Τοιαῦται δυνάμεις ἐποιήθησαν ἄρα γε ἀσκόπως; Τὸ κτήνος φθάνει εἰς σημεῖόν τι τελειότητος, ὃ οὐδέποτε δύναται νὰ ὑπερβῇ· μετ' ὀλίγα ἔτη ἔχει ὄλας τὰς γνώσεις, ὅσων ἡ φύσις αὐτοῦ εἶναι ἐπιδεκτικὴ· καὶ ἂν ἔζη μύρια ἔτη, ἦθελεν εἶσθαι ὁποῖον εἶναι τὴν σήμερον. Ἐὰν δὲ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐφθάνεν οὕτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς τελειοποιήσεώς της, εἰάν αἱ δυνάμεις αὐτῆς ἐλάμβανον πλήρη ἀνάπτυξιν, καὶ δὲν ἐπεδέχοντο περαιτέρω τινὰ ἐπέκτασιν, τότε ἤμπορεί τις νὰ φαντασθῇ ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ πίπτῃ εἰς ἀναισθησίαν, καὶ νὰ καταντᾷ εἰς τὸ μηδέν. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι λογικὸν ἐν, ἀδιακόπως προοδεῖ ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ μεταβαίνει ἐκ τελει-

ότητος εἰς τελειότητα, ἀφοῦ μόλις κυττάξῃ τὰ ἔργα τοῦ δημιουργοῦ του, καὶ κάμῃ ὀλίγας ἀνακαλύψεις τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος, σοφίας, καὶ δυνάμεώς του, πρέπει νὰ χαθῇ κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς πορείας του, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἐρευνῶν του;

Θεωρούμενος ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ καταστάσει, φαίνεται ὅτι ἐστάθη εἰς τὸν κόσμον μόνον πρὸς πληθυσμὸν τοῦ εἶδους του. Ἐτοιμάζει διάδοχον, καὶ ἀμέσως ἀφίνει τὴν θέσιν του νὰ κάμῃ τόπον εἰς ἐκεῖνον. « Κληρονόμος ἐπὶ κληρονόμῳ, ὡς κύμα ἐπὶ κύματι, » κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ὁρατίου —

Haeres

Haeredem alterius, velut unda supervenit undam.

Φαίνεται ὡς μὴ γεννώμενος ἵνα χαρῇ τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἵνα μεταδώσῃ αὐτὴν εἰς ἄλλους. Τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον ὡς πρὸς τὰ ζῶα, ἄτινα ἐπλάσθησαν διὰ τὴν ἡμετέραν χρῆσιν, καὶ δύνανται νὰ τελειώσωσι τὸ ἔργον των εἰς ὀλίγον καιροῦ διάστημα. Ὁ μεταξοκώληξ, ἀφοῦ περιτυλιχθῇ εἰς τὸ λεπτόν του ὑφασμα, γεννᾷ τὰ ὠά του, καὶ ἀποθνήσκει. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε δύναται νὰ λάβῃ ἕσας ἢ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπιδέχεται γνώσεις, δὲν εὐκαιρεῖ νὰ καθυποτάξῃ τὰ πάθη του, νὰ στερεώσῃ τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελειότητα τῆς φύσεώς του, πρὶν ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ ἡ ψυχρὰ χεῖρ τοῦ θανάτου. Καὶ ἤθελέ ποτε ὁ πάνσοφος Θεὸς δημιουργῆσαι τοιαῦτα ἐνδοξα πλάσματα διὰ τόσον χαμερπὲς τέλος; Εἶναι δυνατόν νὰ ἀγάλληται εἰς τὴν παραγωγὴν τοιούτων νοητικῶν ἐκτρομαμάτων, τοιούτων βραχυβίων λογικῶν ὄντων; Μᾶς ἔδωκε δυνάμεις, αἵτινες ποτὲ νὰ μὴ ἀναπτύχθωσιν; Ἐπιδεκτικότητας, αἵτινες ποτὲ νὰ μὴ εὐχαριστηθῶσιν; Πῶς δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν εἰς τὴν πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου τὴν σοφίαν ἐκείνην, ἥτις λάμπει καθ' ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Ὑψίστου, ἐὰν δὲν βλέπωμεν τὸν κόσμον τοῦτον ὡς τροφεῖον μόνον διὰ τὸν μέλλοντα, καὶ πιστεύωμεν ὅτι αἱ διάφοροι γενεαὶ τῶν λογικῶν ὄντων, αἵτινες ἀνίστανται καὶ πίπτουσι μετὰ τοιαύτην ταχύτητα διαδοχῆς, λαμβάνουσιν ἐνταῦθα μόνον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεώς των, καὶ μεταφυτεύονται ἀκολούθως εἰς φιλικώτερον κλίμα, ὅπου νὰ ἐξαπλῶνται καὶ ν' ἀνθώσιν εἰς αἰῶνας αἰῶνων;

Δὲν ὑπάρχει, κατὰ τὴν γνώμην μου, στοχασμὸς ἡδύτερος ἢ θριαμβευτικώτερος παρὰ τοῦτον, ὅτι ἡ ψυχὴ βαδίζει ἀδιακόπως πρὸς τὴν τελειοποίησιν αὐτῆς, χωρὶς ποτὲ νὰ φθάνῃ εἰς τέρμα τι. Τὸ ὅτι ἡ ψυχὴ προοδεύει ἐκ δυνάμεως εἰς δυνάμιν, τὸ ὅτι μέλλει νὰ λάμπῃ διὰ παντός ἐν δόξῃ αἰετοῦ ἐπαυξανομένη, τὸ ὅτι θέλει προσθέτειν ἀρετὴν ἐπὶ ἀρετῆς, καὶ γνώσιν ἐπὶ γνώσει καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα, εἶναι σκέψεις θαυμασίως εὐχαριστοῦσαι τὴν εἰς τὸν νοῦν

τοῦ ἀνθρώπου ἔμφυτον φιλοτιμίαν. Τρώντι, καὶ εἰς τὸν Θεόν αὐτὸν πρέπει νὰ ἴηται τερπνὸν θέαμα νὰ βλέπῃ τὴν ποίησιν αὐτοῦ διὰ παντός καλλυνομένην ἐνώπιόν του, καὶ προσεγγίζουσιν αὐτῷ διὰ μεγαλητέρας ὁμοιότητος.

Με φαίνεται δὲ ὅτι καὶ μόνος οὗτος ὁ στοχασμὸς τῆς ἐπὶ τὸ τελειότερον ἀδιαλείπτου προόδου τῶν πεπερασμένων πνευμάτων ἀρκεῖ νὰ σβέσῃ πάντα φθόνον τῶν κατωτέρων φύσεων, καὶ πᾶσαν περιφρόνησιν τῶν ἀνωτέρων. Ὁ ἄγγελος, ὅστις φαίνεται τώρα ὡς θεὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, γνωρίζει κάλλιστα ὅτι ἐν τῷ διαστήματι τῆς αἰωνιότητος θέλει φθάσῃν ἢ ἐποχῇ, καθ' ἣν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα θέλει εἶσθαι τόσον τέλειον, ὅσον αὐτὸς εἶναι τώρα· καὶ μάλιστα καθ' ἣν θέλει τοσοῦτον ὑπερβαίνει τὸν βαθμὸν αὐτὸν τῆς τελειότητος, ὅσον ἤδη καθυστερεῖ. Ἄληθειεὶ μὲν ὅτι ἡ ὑψηλοτέρα ἐκείνη φύσις ἐτι προβαίνει, καὶ οὕτω διατηρεῖ τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν κλίμακα τῆς ὑπάρξεως· ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι, ὅσον ὑψηλὴ καὶ ἂν ἴηται ἢ παροῦσα θέσις τῆς, ἢ κατωτέρα φύσις θέλει ἐπὶ τέλους ἀναβῆναι εἰς αὐτήν, καὶ λάμπειν ἐν ὁμοιοβάθμῳ δόξῃ.

Μετὰ πόσης ἐκπληξέως καὶ σεβασμοῦ πρέπει νὰ ἐγκύπτωμεν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, ὅπου ὑπάρχουσι τοιοῦτοι κεκρυμμένοι θησαυροὶ ἀρετῆς καὶ γνώσεως, τοιαῦται ἀνεξάντλητοι πηγαὶ τελειότητος; Δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι τί θέλομεν ἀπογεῖναι, οὐδὲ συνελάβει ποτε ἄνθρωπος οὔτε θέλει ποτὲ συλλάβει τὴν δόξαν, ἣτις θέλει πάντοτε ἐπιφυλάττεσθαι αὐτῷ. Ἡ ψυχὴ, ὡς πρὸς τὸν Ποιητὴν αὐτῆς θεωρουμένη, εἶναι ὡς μία τῶν μαθηματικῶν ἐκείνων γραμμῶν, αἵτινες ἐμποροῦν αἰωνίως νὰ πλησιάζουσιν εἰς ἄλλην τινὰ χωρὶς ποτὲ νὰ ὀνηθῶσι νὰ τὴν ἐγγίξωσι· τί δὲ πλειοτέρας ἀγαλλιάσεως πρόξενον παρὰ τὸ νὰ θεωρῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς διηνεκῶς πλησιάζοντας εἰς ἔκεινον, ὅστις εἶναι τὸ ἄκρον οὐ μόνον τῆς τελειότητος, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐδαιμονίας;

Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ. (Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδὲ Σελ. 27-31.)

Τὴν ἐπαύριον ὑπῆγα εἰς τῆς Λουίτζης, νὰ συνοδεύσω αὐτὴν εἰς τὸ παλάτιον. Τὴν εὐρήκα δὲ πενθηφοροῦσαν, καὶ διόλου ἀκαλλώπιστον· ἀλλὰ τὸ ὄχρον μελαγχολικὸν ὕφος τῆς καλλονῆς τῆς ἠξάνετο μᾶλλον ἢ ἡλαττοῦτο ὑπὸ τῆς ἀπλότητος καὶ βαθύτητος τοῦ ἱματισμοῦ τῆς.

Εἰς τὴν πύλην τῶν ἀνακτόρων διεχωρίσθημεν—ἐκείνη μὲν εἰσῆλθεν, ἐγὼ δ' ἐν τῇ ἀμαξῇ καθήμενος περιέμενον τὴν ἐπιστροφὴν τῆς. Ἄφου ἐπαρουσίασε τὸ εἰσιτήριον γράμμα, ὠδήγησεν αὐτὴν εἰς τὸν ἰδιαίτερον θάλαμον τοῦ αὐτοκράτορος ὃ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἀξιωματικῆς, καὶ εἰπὼν εἰς αὐτὴν νὰ περιμένῃ, ἐξῆλθεν. Ἐστάθη μόνη περὶ τὰ δέκα λεπτά, καθ' ὃν καιρὸν, ὡς μὲ εἶπε πολλάκις μετέπειτα, παρ' ὀλίγον νὰ λειποθυμήσῃ. Ἐπὶ τέλους, ἠκούσθη βῆμα εἰς τὸν προσεχῆ θάλαμον· ἡ θύρα ἤνοιξε, καὶ ὁ αὐτοκρά-

τωρ εἰσῆλθεν. Ἡ Λουίτζα, ἅμα τὸν εἶδεν, αὐτομάτως πως ἐγονυπέτησε, καὶ, ἀδυνατοῦσα νὰ εὕρῃ λέξεις, συνέδεσε τὰς χεῖράς τῆς ἐν ἀφῶν ἰκεσίᾳ.

« Ἀνάστα!» εἶπε φιλοφρόνως ὁ αὐτοκράτωρ, πλησιάζων πρὸς αὐτήν. « Ἥδη μ' ἐλάλησαν περὶ τοῦ αἰτήματός σου. Θελεῖς ἀδειαν νὰ ἐνωθῆς μετὰ ἐξορίστου;»

« Ναί, μεγαλειότατε, ἂν ἴηται δυνατὸν ν' ἀξιωθῶ τοιαύτης χάριτος.»

« Δὲν εἶσαι οὔτε ἡ ἀδελφῇ, οὔτε ἡ σύζυγος αὐτοῦ, νομίζω;»

« Εἶμαι ἡ φίλη σου, μεγαλειότατε,» ἀπεκρίθη ἡ ἀθλία Λουίτζα, ἐρυθρίωσα· «πρέπει δὲ νὰ ἔχη μεγάλην ἀνάγκην φιλικῆς περιποιήσεως.»

« Ἐξεύρεις ὅτι κατεδικάσθη νὰ μὲν διὰ βίου ἐξορίστος εἰς χώραν, ὅπου μόλις ὑπάρχει τετράμηνον ἔαρ, τὸ δ' ἐπίλοιπον τοῦ ἐνιαυτοῦ εἶναι φοβερὸς χειμὼν;»

« Τὸ ξεύρω, μεγαλειότατε.»

« Ἐξεύρεις καὶ ὅτι δὲν ἔχει οὔτε βαθμὸν, οὔτε περιουσίαν, οὔτε τίτλον,—ὅτι εἶναι πτωχότερος τοῦ πτωχοτάτου ἐπαίτου τῆς Περουπόλεως;»

« Μάλιστα, μεγαλειότατε.»

« Ἐχει ἀναμφίβολως περιουσίαν τινὰ, πόρους ἰδίου σου;»

« Φεῦ! μεγαλειότατε! δὲν ἔχω τίποτε! Χθὲς εἶχον τριάκοντα χιλιάδας βούβλια, συναχθέντα ἐκ τῆς πωλήσεως ὅλης τῆς ἰδιοκτησίας μου, ἀλλὰ καὶ τὴν μικρὰν ταύτην ποσότητα μοῦ ἔκλειψαν.»

« Τὸ γνωρίζω διὰ πλαστοῦ γράμματος. Ἦτο μᾶλλον ἡ κλοπῆ, ἣτον ἱεροσυλία· καὶ ἂν ποτε φωραθῇ ὃ πράξας αὐτήν, θέλει τιμωρηθῆν ὡς ἂν εἶχε συντρίψει κιβώτιον ἐλεημοσύνης ἐν ἐκκλησίᾳ. Ἄλλ' εἶναι τρόπος νὰ ἀναπληρώσῃς τὴν ζημίαν σου.»

« Πῶς, μεγαλειότατε;»

« Εἰδοποίησον τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ περὶ τῆς συμφορᾶς σου. Εἶναι πλούσιοι, καὶ θέλουν σὲ βοηθήσει.»

« Εὐχαριστῶ τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα· ἀλλὰ δὲν θέλω βοήθειαν εἰμὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ.»

« Ἀλλὰ χωρὶς χρημάτων πῶς νὰ ὀδοιπορήσῃς; Δὲν ἔχεις φίλους νὰ σὲ βοηθήσωσι;»

« Μὴ με κατακρίνετε, μεγαλειότατε· ἀλλὰ δὲν καταδέχομαι νὰ δανεισθῶ ὅσα ἀδύνατον ἦθελον εἶσθαι νὰ ἐπιστρέψω. Σκοπεύω νὰ πωλήσω τὰ μικρὰ λείψανα τῆς περιουσίας μου, καὶ οὕτω θέλω συναξει δύο ἢ τρεῖς χιλιάδας βούβλια.»

« Αὐτὰ μόλις ἀρκοῦσι διὰ τὸ τεταρτημόριον τῆς ὁδοῦ. Γνωρίζεις τὴν ἀπόστασιν ἀπ' ἐδῶ εἰς Τοβόλσκ, ἀθλία μου κόρη;»

« Μάλιστα, μεγαλειότατε· περὶ τὰς ὀχτακοσίας Γαλλικὰς λεύγας.»

« Καὶ πῶς θέλεις περάσει τὰς πεντακοσίας ἢ ἑξακοσίας λεύγας, αἵτινες θέλουσι μείναι ἀκόμη ἀφου δαπανηθῇ τὸ τελευταῖόν σου βούβλιον;»

« Εὐρίσκονται πόλεις ἐπὶ τοῦ δρόμου, μεγαλειότατε. Ὅταν φθάσω εἰς πόλιν τινὰ, θέλω ἐργάζεσθαι ἕως ν' ἀποκτήσω ἰκανὰ χρήματα πρὸς ἐξακολουθήσθαι τῆς ὀδοιπορίας μου μέχρι τῆς προσεχοῦς πόλεως.»

« Οὕτω ἐμπορεῖς νὰ ὑπάγῃς ἕως εἰς τὴν Πέρμαν,» ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ· «ἀλλὰ μετέπειτα ἔχεις τὰ Οὐράλια ὄρη, καὶ τελιόνει ἡ Εὐρώπη. Ἐκεῖθεν ὀλίγας μόνον σποράδην κώμας θέλεις ἀπαντῆσαι μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων· ξενοδοχεῖα δὲν ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ δρόμου, ἀλλὰ μεγάλοι ποταμοὶ ἀνευ γειφῶν ἢ πορθμείων, τοὺς ὁποῖους περνώσι διὰ κινδυνωδῶν ῥηχῶν, ὅθεν πολλάκις παρασφύρονται ἄνθρωποι καὶ ἵπποι.»

« Μεγαλειότατε, ὅταν φθάσω εἰς τοὺς ποταμοὺς, θέλου εἶσθαι

παγωμένοι· διότι μανθάνω ὅτι εἰς τὰς χώρας ἐκείνας ὁ χειμὼν ἀρχίζει πολλὸ πλὴν ἐνωρὶς παρὰ εἰς τὴν Πετρούπολιν.»

« Τί! ἐξεφώνησεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐκπεπληγμένος· «σκοπεύεις νὰ κινήσῃς τώρα—νὰ ἐκτελέσῃς τοιαύτην ὀδοιπορίαν τὸν χειμῶνα;»

« Τὸν χειμῶνα πρέπει νὰ ἴηται μᾶλλον ἀνυπόφορος ἢ μοναξία τοῦ.»

« Ἀδύνατον! Τοιαύτη ἐπιχείρησις ἦθελον εἶσθαι μανιώδης.»

« Ἀδύνατον, ἐὰν οὕτω εὐδοκῇ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης. Ποῖος δύναται ν' ἀπειθήσῃ εἰς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα;»

« Ἐγὼ δὲν σ' ἐμποδίζω· ἀλλὰ βεβαίως τὸ ἴδιόν σου λογικὸν καὶ αἰ τρωμερὰ δυσκολία πρέπει νὰ σ' ἐμποδίωσι.»

« Μεγαλειότατε! αὐριον θέλω κινήσει.»

« Ἄλλ' ἐὰν χαθῆς ἐπὶ τοῦ δρόμου;»

« Ἐὰν ἐγὼ χαθῶ, μεγαλειότατε, ἐκεῖνος δὲν χάνει τίποτε· διότι οὔτε μήτηρ, οὔτε θυγάτηρ, οὔτε ἀδελφῆ του εἶμαι, ἀλλὰ μόνον ἑταῖρα του—τουτέστι γυνὴ, ἣτις οὐδὲν ἀπολαμβάνει δικαίωμα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καὶ ἣτις πρέπει νὰ στοχάζεται καλότυχον ἑαυτήν, ἐὰν ὁ κόσμος τὴν θεωρῇ μόνον μετ' ἀδιαφορίας. Ἄλλ' ἐὰν δυνηθῶ ποτε νὰ φθάσω ἐκεῖ, θέλω εἶσθαι τὸ πᾶν εἰς αὐτὸν—μήτηρ, ἀδελφῆ, οἰκογένεια, καὶ φίλοι. Θέλομεν εἶσθαι δύο νὰ ὑποφέρωμεν ἀντὶ ἑνός, καὶ θέλουσι μετριασθῇ τὰ δεινὰ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἐξορίας. Βλέπετε, μεγαλειότατε, ὅτι ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὑπάγω, καὶ μάλιστα μίαν ὥραν ἀρχήτερα.»

« Ἐχεις δικαίον, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐνατενίζων εἰς αὐτήν, καὶ πλέον δὲν ἐναντιοῦμαι εἰς τὴν ἀναχώρησιν σου.»

Ἐσήμανε κωδωνίον τι, καὶ ὑπασιπότης ἐπαρουσίασθη.

« Παρευρίσκειται ὁ Δέκαρχος Ἰβανός;»

« Περιμένει τὰς διαταγὰς τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος.»

« Νὰ εἰσέλθῃ.»

Ὁ ὑπασιπότης προσκυνήσας ἐξῆλθε. Μετὰ δύο λεπτὰ ἤνοιξε πάλιν ἡ θύρα, καὶ ὁ Δέκαρχος Ἰβανός ἐμβῆκεν εἰς τὸν θάλαμον.

Ἐπειτα ἐστάθη, ὄρθιος καὶ ἀκίνητος, ἔχων τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τῆς βραχίης τοῦ ἐπανωφορέματός του, τὴν δὲ ἄλλην ἐπὶ τοῦ στήθους.

« Πλησίασον,» εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, αὐστηρῶ τόνῳ.

Ὁ Δέκαρχος ἐπροχώρησε τέσσαρα βήματα, καὶ πάλιν ὡπισθοδρόμησεν εἰς τὴν προτέραν θέσιν του.

« Πλησιέστερον!»

Ἄλλα τέσσαρα βήματα ἔφεραν τὸν Ἰβανὸν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ αὐτοκράτορος.

« Σὺ εἶσαι ὁ Δέκαρχος Ἰβανός;»

« Μάλιστα, μεγαλειότατε.»

« Σὺ ἐπεστάτεις τὴν ἔκτην μοῖραν τῶν δεσμιῶν;»

« Μάλιστα, μεγαλειότατε.»

« Εἶχες διαταγὰς νὰ μὴ ἀφήσῃς τοὺς δεσμίους νὰ συγκοινωνήσωσι μεθ' οἱουδὲποτε;»

Τὴν φορὰν ταύτην ὡς νὰ περιεπλήχθη ἡ γλῶσσα τοῦ δεκάρχου, καὶ ἐπρόφερε τὴν κατάφασιν ὅχι τόσον σταθερῶ τόνῳ.

« Ὁ Κόμης Ἀλέξιος Β— ἦτον εἰς ἐκ τῶν ὑπὸ σὲ δεσμιῶν, καὶ ἐναντίον τῶν διαταγῶν σου ἀφῆκας αὐτὸν νὰ λάβῃ δύο συνεντεύξεις μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν του. Ἐγνωρίζεις εἰς ποίαν ποινήν ἐκινδύνευσε νὰ ὑποπέσῃς διὰ τοιαύτης πράξεως;»

Ὁ Ἰβανός ὠχρίασε, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστηριχθῇ εἰς τὴν τράπεζαν.

« Συγγνώμη, μεγαλειότατε! εἶπε βαθέως ἀναστενάξας.

Ἡ Λουίτζα ἔμελλε νὰ λαλήσῃ, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ τὴν χεῖρα κινήσας ἐμπόδισεν αὐτήν. Μετὰ στιγμιαίαν δὲ σιωπὴν—

« Σὲ συγχωρῶ,» εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ.

Ὁ στρατιώτης ἀνέστην. Ἡ Λουίτζα ἔχυσε δάκρυον χαρᾶς.

« Ποῦ ἀφῆκας τὸν Κόμητα Β—;»
« Εἰς τὸ Κόσλοβον, μεγαλειότατε.»
« Πάλιν νὰ κινήσῃ, καὶ νὰ συνοδεύσῃς ἕως ἐκεῖ τὴν κυρίαν ταύτην.»

« Ὡ, μεγαλειότατε! ἀνέκραξεν ἡ Λουίτζα, ἣτις ἤρχισε νὰ καταλαμβάνῃ τὴν πλαστὴν αὐστηρότητα τοῦ κυριάρχου.

« Νὰ τὴν ὑπακούης καθ' ὅλα, ἐφ' ὅσον ἡ ἀσφαλείᾳ τῆς συγχωρεῖ, καὶ ἐνθυμῶ ὅτι διὰ τὴν ζωὴν αὐτῆς θέλει εἶσθαι ὑπεύθυνος ἢ κεφαλὴ σου· ἐὰν δὲ, ὅταν ἐπιστρέψῃς, μοὶ φέρῃς παρ' αὐτῆς ἐπιστολὴν διαλαμβάνουσαν ὅτι εὐχαριστήθη μετὰ τὴν διαγωγὴν σου, θέλω σὲ κάμει πεντηκόνταρχον.»

« Εὐχαριστῶ, πάτερ,» εἶπεν ὁ Ἰβανός, λησμονῶν μίαν στιγμὴν τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ τραχύτητα, καὶ γονυπετῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν χεῖρά του νὰ τὴν ἀσπασθῇ, ὡς συνειθίζει καὶ πρὸς τοὺς εὐτελεστάτους τῶν ὑπηκόων του. Ἡ Λουίτζα ἔμελλε νὰ πῆσῃ εἰς τοὺς πόδας του, καὶ νὰ ἀσπασθῇ τὴν ἄλλην χεῖρα, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ἐμπόδισε.

« Εἶσαι τρώντι εἰλικρινὴς καὶ ἀξιοθαύμαστος γυνὴ, εἶπεν ἐπὶ τὴν χεῖρα δι' ἐσὲ πᾶν ὅτι δύναμαι. Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ καὶ νὰ σὲ προστατεύῃ.»

« Ὡ, μεγαλειότατε! ἐξεφώνησεν ἡ Λουίτζα· πῶς δύναμαι νὰ δεῖξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου!»

« Ὅταν προσεύχησαι ὑπὲρ τοῦ τέκνου σου, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, προσεύχου καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδικοῦ μου.» Καὶ κυματίσας εὐμενῶς τὴν χεῖρά του, ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου.

Ἐπανεληθούσα οἴκαδε ἡ Λουίτζα, εὐρήκε μικρὸν φάκελλον σταλθέντα παρὰ τῆς αυτοκρατορίας ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἀπουσίας τῆς, καὶ περιέχοντα τριάκοντα χιλιάδας βούβλια.

Ἐἶχε συμφωνηθῆ μετὰξὺ μας νὰ συνοδεύσω τὴν Λουίτζαν μέχρι τῆς Μόσχας, πόλεως, ἣν ἐπεθύμου νὰ ἴδω ἀπ' ἐκεῖ δὲ νὰ ἐξακολουθῇ τὴν ὀδοιπορίαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἰβανοῦ. Τὴν ἐπαύριον τῆς μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος συνεντεύξεως, μᾶς ἔφερον ὁ Ἰβανός ἀμαξάν τόσον δυνατὴν καὶ κομψήν, ὥστε μεγάλως ἐθαύμαζον, ἐῴσοῦ παρετήρησα ἐπὶ μίᾳ τῶν κογχῶν αὐτῆς σημειὰ τινὰ τῶν αυτοκρατορικῶν ἱποστασιῶν. Ἦτον ἄριστον ὀδοιπορικὸν ὄχημα, μετὰ διφθέραν (γούνα) κατεσκευασμένον ἔσωθεν. Ἐκράτει δὲ καὶ διαταγὴν ὁ Ἰβανός, δυνάμει τῆς ὁποίας ἤθελον μᾶς χορηγηθῆναι ἵπποι καθ' ὅλον τὸν δρόμον, δαπάνη τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἡ Λουίτζα ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἀμαξάν μετὰ τοῦ βρέφους εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς· ἐγὼ ἐκάθισα πλησίον αὐτῆς· ὁ Ἰβανός ἐπήδησεν εἰς τὴν ἔξωθεν ἔδραν, καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ ὠδεύομεν πρὸς τὴν Μόσχαν.

Ἡ Κόμησσα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ὑπεδέχθησαν μετὰ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας τὴν Λουίτζαν. Ἐνεκα τῆς βαθείας καὶ καθαρᾶς ἀγάπης τῆς παρέβλεπον καὶ ἐλησμονοῦν τὸ εἶδος τῶν μετὰ τοῦ Ἀλεξίου σχέσεών τῆς. Θάλαμον τῆς εἶχον ἤδη ἠτοιμασμένον· καίτοι δὲ μεγάλως ἐπιθυμοῦσαι ν' ἀπολάβῃ ὁ υἱὸς καὶ ἀδελφὸς των συντροφίαν καὶ παραμυθίαν εἰς τὴν ἐξορίαν του, τὴν παρεκάλουν ὁμοῦ νὰ διζημεύσῃ ἐν Μόσχᾳ, μᾶλλον ἢ νὰ κινδυνεύσῃ διὰ τόσον μακρυνῆς ὀδοιπορίας· κατὰ τὴν προσεγγίζουσιν κακὴν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἄλλ' ἡ Λουίτζα ἦτον ἄκαμπτος. Δύο ἡμέρας μόνον συγκάτενευσε νὰ μείνῃ. Ἠναγκάσθη ὁμοῦ ν' ἀφήσῃ τὸ τέκνον τῆς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μᾶμμης του, καθότι ἦθελον εἶσθαι μανία νὰ πράξῃ ἄλλως πως.

Καὶ εἰς ἐμὲ εἶχε προσφερθῆ δωμάτιον ἐν τῷ οἴκῳ τῆς Κομήσσης, ἀλλ' ἐπρωτίμην νὰ καταλύσω εἰς πανδοχεῖον, ὥστε ἀκολούτως νὰ δαπανῶ τὸν καιρὸν μου ἐπισκεπτόμενος τὰ ἐν Μόσχᾳ ἀξιώπεριεργα. Πρὸς τὸ δειλινὸν τῆς δευτέρας ἡμέρας ὑπῆγα εἰς τῆς

Κομήςσης. Ἐπροσπάθουν δὲ καὶ πάλιν αἱ κυρίαὶ νὰ καταπέ-
σωσι τὴν Λουίζαν νὰ ἀναβῆ εἰς ἀρμυδιώτερον καιρὸν τὴν ὁδοι-
πορίαν της. Ἄλλ' οὔτε λόγοι οὔτε δεήσεις τὴν ἔκινουν. Ἦτον
ἀποφασισμένη νὰ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον. Ὅθεν μ' ἐπροσκά-
λεσαν αἱ κυρίαὶ νὰ προγευματίσωμεν ὁμοῦ, καὶ νὰ παρευρεθῶ
εἰς τὴν ἀναχώρησιν.

Πρὸ τῶν ἡμερῶν διενουμήν τι, τὸ ὅποιον ἤδη ἀπεφάσισα
νὰ ἐκτελέσω. Ἐσηκώθην ἑνωρὶς τὴν ἐπιούσαν, καὶ ἠγόρασα δι-
φθέρεινον ἐπανωφόρεμα καὶ πῖλον, γονδρὰ διφθερωμένα ὑποδήματα,
μίαν καραβίαν, καὶ ἐν ζευγὸς ἐπιστολίων—ἀφου δὲ παρέδωκα
ὅλα ταῦτα εἰς τὸν Ἴβανὸν, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ θέσῃ αὐτὰ ἐν
τῇ ἀμάξῃ, ἐτάχυνα εἰς τῆς Κομήςσης Β --.

Μετὰ τὸ πρόγευμα, ἡ ἀμάξα ἐπλησίασεν εἰς τὴν θύραν. Ἡ
Κομήσησα καὶ αἱ θυγατέρες της ἐνηγκαλίσθησαν καὶ κατησπάθη-
σαν τὴν Λουίζαν. Ἦλθε καὶ πρὸς ἐμὲ, καὶ ἐζήτησε τὴν χεῖρά
της. Ἐκάμα κίνημά τι ὡς διὰ νὰ βοηθήσω αὐτὴν νὰ ἀναβῆ ἐπὶ
τῆς ἀμάξης. « Τί! » εἶπεν ἐκπεπληγμένη, « δὲν μὲ ἀποχαιρετῆς; »

- « Διὰ τί; »
- « Ἀναχωρῶ »
- « Καὶ ἐγώ. »
- « Καὶ σύ! »

« Μάλιστα. Ἐνθυμῆσαι τὸν Περσικὸν μῦθον—ὅτι τὸ λιθάριον
μεταξὺ τῶν βόδων εὐρισκόμενον ἔλαβε μέρος τῆς εὐωδίας των. »

« Λοιπὸν; »

« Λοιπὸν, κυρία μου, ἔλαβον καὶ γὰρ μέρος τῆς ἰδικῆς σου ἀφοσι-
ώσεως, καὶ θέλω ὑπάγει μετὰ σοῦ εἰς τὴν Τοβόλσκαν· ἀφου δὲ
σὲ παραδῶσω ἀσφαλῆ καὶ σάν εἰς τὸν Κόμητα, θέλω ἐπιστρέψαι. »

Ἡ Λουίζα μ' ἐκύτταξεν ἀτκαρδαμυκτί: « Δὲν ἔχω κανέν δι-
καίωμα, εἶπε, νὰ σ' ἐμποδίσω ἀπὸ καλῆν πρῶξιν—ἐλθέ. »

Ἡ Κομήσησα καὶ αἱ θυγατέρες της ἐδάκρυον. « Τὸ τέκνον μου!
τὸ τέκνον μου! » ἀνέκραξεν ἡ Λουίζα, ἥτις μέχρι τῆς παρουσίας
στιγμῆς εἶχε διαμείνει σταθερά· ἀλλὰ περιεχύθη ἀπὸ δάκρυα,
ἐνῷ τελευταίαν φοράν ἐνηγκαλιζέτο τὸ βρέφος της.

« Σᾶς ἀφίνομεν υγιάν! σᾶς ἀφίνομεν υγιάν! » Ἡ μάλιστα
ἐκρότησεν—οἱ τροχοὶ ἔτριξαν—οἱ ἵπποι ἐβάδιζον ταχέως--καὶ
ἤμεθα ἤδη ἐπὶ τοῦ εἰς Σιβεριάν δρόμου. Ἡμέραν καὶ νύκτα
ὠδοιποροῦμεν· ἀφήκαμεν ὀπίσω τὰς πόλεις Ποκρόδ, Βλαδιμίρ,
Νίβνι—Νοβογορόδ, Κασάν. « Ταχύτερον! ταχύτερον! » ἐκραξεν
ὁ Ἴβανὸς πρὸς ἑκαστον νέον ἡμεροδρόμον, προθυμούμενος, εἰ δι-
νατὸν, νὰ περάσωμεν τὰ Οὐράλια ὄρη πρὶν χιονίσθαι. Τὰς με-
ταξὺ Μόσχας καὶ Πέρμης ἀγανεῖς πεδιάδας διέβημεν μετὰ τρο-
μερᾶς ταχύτητος. Ἀλλ' ὅτ' ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἡ
Λουίζα ἦτον ἀπηυδαμένη τοσοῦτον, ὥστε εἶπα εἰς τὸν Ἴβανὸν
ὅτι πρέπει νὰ σταθῶμεν μίαν νύκτα. Ἐδίστασεν ὀλίγον, ἔπειτα,
κυττάξας τὸν οὐρανόν, ὅστις ἦτο μαῦρος καὶ κατηφής, « Καλῆτε-
ρον, εἶπε, νὰ μείνωμεν μετ' οὐ πολὺ θέλει χιονίσθαι, καὶ προτιμῶ
νὰ χιονίσθαι πρὶν ἀρχίσωμεν παρ' ἐνῷ ἐκτελοῦμεν τὴν ὁδοιπορίαν
μας. » Ἡ πρόβρσις του ἀπέθη ἀληθῆς τὴν ἐπαύριον ἡ χιών
ἦτον ἕνα πῆγμον βαθεῖα εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Πέρμης.

Ὁ Ἴβανὸς ἐπεθύμει τώρα νὰ καθίσθαι ἕως νὰ γένῃ τὸ ψύχος
δριμύτερον, ὥστε νὰ σκληρυνθῇ ἡ χιών, καὶ νὰ παγώσωσιν οἱ
ποταμοί. Ἄλλ' ἀπαντες οἱ λόγοι του ἐπεισαν τὴν Λουίζαν νὰ
περιμείνῃ δύο μόνον ἡμέρας. Κατὰ τὴν τρίτην πρωίαν ἐκινή-
σαμεν, ἀφήσαντες τὴν καλὴν ἀμάξαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς μικρὸν
τι ὄχημα ἀνευ ἐλατηρίων.

Προβαίνοντας εὐρισκόμεν τὸ ψύχος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον
ἐπισθητὸν, καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Οὐραλίων ἠῤῥησεν ἐπὶ το-
σοῦτον, ὅτ' ἐκρίναμεν εὐλογον ἀντὶ τῶν τροχῶν μας νὰ μετα-

χειρισθῶμεν ἐλκρηθρον. Πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς μεταβολῆς ταύ-
της, ἐστάθημεν εἰς ἀθλίαν τινὰ κώμην, συνισταμένην ἐξ εἰκοσι
περίπου καλυθῶν, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς πενιχρότατον οἶκημα, χρη-
σιμεῖον καὶ ὡς ταχυδρομεῖον καὶ ὡς τὸ μόνον ξενοδοχεῖον τοῦ
χωρίου. Ὅκτὼ ἢ ἑννέα ἄνθρωποι, ἀγωνιάται τὸ ἐπάγγελμα,
ἦσαν συσσωρευμένοι περίξ μεγάλης τινὸς πυρκαϊᾶς, ἀναμμένης
ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ δωματίου, ὃ δὲ καπνὸς αὐτῆς ἐξήρχετο δι' ὅπτης
ἐν τῇ στέγῃ. Ὁλίγον μᾶς ἐκύτταξεν εἰσερχομένους· ἀλλ' ὅτε
ἀφῆρεσα τὸ ἐπανωφόρεμα, ἡ στολή μου ἔκκαμεν αὐτοὺς νὰ παρα-
χωρήσωσιν εἰς ἡμᾶς τὸν καλῆτερον τόπον. Ἐρωτήματά τινα
περὶ δείπνου ἔκαμαν τὸν πανδοχεῖα νὰ μὲ χάσῃ ἐξεστικῶς, μοὶ
προσέφερε δὲ σκληρόν τι μαῦρον ψωμίον ὡς τὸ μόνον βρώσιμον
ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Ὁ Ἴβανὸς ὅμως ἐπρομηθεύθη ζευγάριον ὀρ-
νίθων, αἵτινες εἰς βραχύτατον διάστημα ἐμαθίσθησαν, καὶ ἡ μὲν
ἐξ αὐτῶν ἐβρίθθη εἰς βράζον ὕδωρ, ἡ δ' ἄλλη ἐκρεμάσθη κατέμ-
προσθεν τῆς φλογός. Μετὰ τὸ δεῖπνον, τυλιχθέντες εἰς τὰς δι-
φθέρας μας, ἐπληκιάσαμεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, διότι φυσικὰ εἰς
τόπον τοιοῦτον κλίται δὲν εὕρισκοντο.

Πρὶν χαράξῃ, ἐξύπνησα, καὶ εὕρηκα τὸν Ἴβανὸν καὶ τοὺς ἀγω-
γιάτας ἤδη ἐπὶ ποδῶ, καὶ συμβουλευομένους ἀν ἔπρεπε νὰ ἐξα-
κολουθῶμεν τὴν ὁδοιπορίαν μας. Τὸ ζήτημα ἐλύθη καταφατι-
κῶς· οἱ ἀμαξηλάται ἐτάχυναν νὰ βάλωσι τὰ λέπαθνα (χάμουρα)
τῶν ἵππων των, ἐγὼ δὲ ὑπῆγα νὰ θεωρήσω τὸ ἀμάξιόν μας εἰς
τοῦ σιδηρουργοῦ, ὅστις εἶχεν ἤδη ἀφαιρέσει τοὺς τροχοὺς, καὶ βάλ-
ειν ἀντ' αὐτῶν τὸ ἐλκρηθρον. Ὁ Ἴβανὸς ἐν τῷ μεταξύ ἐζήτησε
τρόφιμα, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε μὲ ἐν χειρομῆτριον, μὲ ἄρ-
τον μετρίας ποιότητος, καὶ μὲ πέντε ἢ ἐξ βωκάλια ἐρυθροῦ τι-
νος βρακίου, κατεσκευασμένου, νομίζω, ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς σημύδας.

Ἐπὶ τέλος, τὰ πάντα ἡτοιμάσθησαν, καὶ ἐκινήσαμεν, τοῦ
ἐλκρηθρου ἡμῶν προηγούμενου, ἐπομένῳ δὲ τῶν ἀμαξιῶν τῶν
ἀγωγιατῶν. Οἱ νέοι μας σύντροφοι, κατὰ συνῆθειαν παλαίθην
ὑπάρχουσαν μεταξὺ των, εἶχον ἐκλέξειν ἕνα ὡς ἀρχηγόν, ὅστις διὰ
τῆς πέρας καὶ φρονήσεώς του νὰ διευθύνῃ τὰ κινήματά της συνο-
δίας, καὶ ὅστις καθ' ὅλα καὶ νὰ διατάτῃ καὶ νὰ ὑπακούηται.
Ὁ ἐκλεγθὴς κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐκαλεῖτο Γεώργιος,
ἀνήρ, ὅστις ἐφάνιστο μὲν πενητηκοντοῦτης, ἦτο δὲ, ὡς μετ' ἐκ-
πλήξεως ἔμαθον, ἐβδομηκοντοῦτης καὶ ἐπέκεινα. Ἦτον εὐρω-
στος, ἰσχυρὸς, μέλανας διαπεραστικούς ἔχον ὀφθαλμούς, σκίαζόμε-
νος ὑπὸ δασυτάτων ὀφρύων. Ὁ ἱματισμὸς του συνίστατο ἐκ
μαλλίνου χιτῶνος καὶ βρακίων, διφθερίνου πῖλου, καὶ προβεᾶς--
ταύτης τὸ μαλλωτὸν μέρος ἦτον ἐστραμμένον ἐντός. Ἐκ τῆς
περὶ τὴν ὄσφυν αὐτοῦ δερματίνης ζώνης ἐκρέμαντο δύο ἢ τρία
πέταλα, μεταλλίνη περόνη καὶ κουτάλιον, μακρὰ τὶς μάχαιρα,
μικρὸν σκέπηρον, καὶ εἶδος σάκκου, ἐν ᾧ εἶχε σύριγγα, καπνόν,
χάλικα, χάλυθα, καρφία, χρήματα, καὶ ἄλλα διάφορα πράγμα-
τα ὠφέλιμα ἢ ἀνγκαῖα εἰς τὰ ταξιδιά του. Ὁ ἱματισμὸς καὶ
τὰ ἐρόδια τῶν ἐπιλοπίων ἀγωγιατῶν ἦσαν σχεδὸν τὰ αὐτά.

Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν δὲν συνέβη τίποτε ἀξιοσημείωτον·
ἡ πορεία ἡμῶν ἦτο βραδεῖα καὶ κινδυνώδης, ἐπειδὴ πᾶν ἔχνος
τοῦ δρόμου εἶχεν ἐξελειφθῆ, καὶ ἤμεθα ὑπόχρεοι νὰ στελλῶμεν
ἀνθρώπους ἔμπροσθεν, ὅστινες μὲ μακρὰ κοντάρια νὰ μετρώσι τὸ
βάθος τῆς χιονός. Πρὸς τὸ ἐσπέρας ὁμοῦ ἐφθάσαμεν ἀσφαλῆς
εἰς ἐπίπεδόν τι μέρος, ὑπὸ τινος πεύκας. Ἐνταῦθα κατεσκηνώ-
σαμεν. Ἐκόψαμεν κλάδους, καὶ ἀνηγεύσαμεν εἶδος καλύβης·
διὰ τῆς βοηθείας δὲ μεγίστων πυρκαϊῶν, παρήλαον ἡ νύξ ἀνα-
παυτικώτερον παρ' ὅσον ἠδύνατό τις νὰ ἐλπίσῃ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς
δρους, καὶ ἐν τῷ μέσῳ βαθυτάτης χιονός.

Περὶ τὰ χυράγματα ἐκινήσαμεν πάλιν. Τὰ δεινά μας ἠῤῥη-
νον, ὅσον ἀνεβαίνομεν εἰς τὸ δρος· παμμεγέθεις στοῖβαι χιώνος
ἐκείντο κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν, καὶ πολλαὶ εἶχομεν νὰ ἐκβά-
λωμεν ἀνθρώπον τινα τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς μας ἀπὸ τρύπαν ἢ
χάσμα τι, εἰς ὃ εἶχε πέσει. Δὲν ὑπεφέραμεν ὁμοῦ σημαντικὴν
τινα βλάβην, καὶ ἐλάθομεν ἐπὶ τέλους τὴν εὐχαρίστησιν ν' ἀρ-
χίσωμεν νὰ καταβαίνομεν. Εἶχομεν ἤδη περάσει τὸ ὕψιστον
μέρος τοῦ δρόμου.

νον, ὅσον ἀνεβαίνομεν εἰς τὸ δρος· παμμεγέθεις στοῖβαι χιώνος
ἐκείντο κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν, καὶ πολλαὶ εἶχομεν νὰ ἐκβά-
λωμεν ἀνθρώπον τινα τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς μας ἀπὸ τρύπαν ἢ
χάσμα τι, εἰς ὃ εἶχε πέσει. Δὲν ὑπεφέραμεν ὁμοῦ σημαντικὴν
τινα βλάβην, καὶ ἐλάθομεν ἐπὶ τέλους τὴν εὐχαρίστησιν ν' ἀρ-
χίσωμεν νὰ καταβαίνομεν. Εἶχομεν ἤδη περάσει τὸ ὕψιστον
μέρος τοῦ δρόμου.

Ἀφου τρεῖς ὥρας ἤδη κατεβαίνομεν, φερόμενοι ἐλικοειδῶς ἐν
τῷ μέσῳ βράζων καὶ κρημῶν, κατέπληξεν ἡμᾶς αἴφνης τρανὸν
τριζιμον, καὶ κατόπιν αὐτοῦ θόρυβος ἄριστος μὲ κρότον βροντῆς,
ὅστις πολλαχόθεν ἀντήχησε. Συγχρόνως ἐπέρασεν ἐγγύθεν ἡμῶν
εἶδος ἀνεμοστροβίλου, καὶ νέφος χιώνος ἠμαύρωσε τὸν ἀέρα. « Χιο-
νοβράγια! » ἔκραξεν ὁ Γεώργιος, ἀναγκαιτίσας τὸν ἵππον του.
Ὅλοι ἐστάθημεν. Μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ θόρυβος ἔπαυσε, ὃ ἀπὴρ
ἐγαλήνισε, καὶ ὁ σωρὸς τῆς χιονός ἐξηκολούθει τὴν κατηφορικὴν
πορείαν του, συντρίψας, ἐνῷ κατεφέρετο, δύο γιγαντιαίας πεύκας,
ὡς πεντακοσίους πόδας κάτωθεν ἡμῶν. Οἱ ἀμαξηλάται ἀνεθῆ-
σαν ὑπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ δικαίως· ἐπειδὴ καὶ ὀλίγον τι μόνον ἐὰν
ἤμεθα μᾶλλον προχωρημένοι, ἠθέλομεν ταφῆν ὑπὸ χιονώδη πλάκα.

Δὲν ἦτον ὁμοῦ ἐξ ὀλοκλήρου ἀβλαβῆς πρὸς ἡμᾶς ἡ χιονοβ-
ράγια· διότι, φθάσαντες εἰς τὸ μέρος τοῦ δρόμου ὅθεν εἶχε περά-
σει ἡ χιών, εὗρηκαμεν αὐτὸ πεφραγμένον ὑπὸ σωροῦ χιονός τρι-
άκοντα ποδῶν τὸ πᾶχος, καὶ πολλαὶ ὑψηλοῦ. Ὄρας τινὰς ἔπρε-
πε νὰ συνεργασθῶμεν ὄλοι, πρὸς ἀνοιξιν τοῦ δρόμου· ἀλλὰ κακῇ
τύχῃ ἦτον ἤδη βραδύ, καὶ ἠναγκάσθημεν νὰ περιμείνωμεν ἐκεῖ
μέχρι τῆς πρωΐας.

Ξύλα δὲν ὑπῆρχον οὔτε διὰ καλύβην, οὔτε διὰ πυρκαϊάν. Ἡ
ἐλλειψὶς δὲ ταύτης ἦτο μέγα δυστύχημα· διότι, οὐ μόνον τὸ ψύ-
χος ἔκαμνεν αὐτὴν ἀναγκασιότατην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν εἶχομεν κυρι-
ωτέραν ὑπεράσπισιν κατὰ τῶν λύκων. Πράττοντες τὸ κατὰ δύ-
ναμιν εἰς τοιαύτας δευνὰς περιστάσεις, ἐστήσαμεν τὰς ἀμάξεις ἐν
εἰδῇ ἡμικυκλίου, αἱ δύο ἀκρὴ τοῦ ὁποίου ἐπεστηρίζοντο εἰς τὸν
ὄπισθεν ἡμῶν τοίχον τῆς χιονός, καὶ ἐντός τοῦ ὠχυρωμένου τού-
του περιθάλου ἐθέσαμεν τοὺς ἵππους καὶ τὸ ἐλκρηθρὸν μας. Μόλις
δὲ διατάξαιμεν ταῦτα, καὶ κατενύκτωσε.

Ἦνρ μὴ ἔχοντες, εἰδειπνήσαμεν ἀπὸ ξηρὸν ἄρτον, ἐγὼ τε καὶ
ἡ Λουίζα. Οἱ ἀγωγιάται ὅμοῦ κατέφαγον μετὰ πολλῆς ὀρέξεως
ἐκ τῶν ὠμῶν κρεάτων ἀρχτου τινός, φρονεθεῖσας ὑπὸ τῶν ἰδίων
ἐκείνην τὴν πρωίαν.

Ἐνῷ ἐλυπούμεν διὰ τὴν ἐλλειψιν ὁποιοῦδήποτε φωτός πρὸς
ἀπομάκρυνσιν τῶν λύκων, ἐνθυμήθη αἴφνης ἡ Λουίζα ὅτι ὁ Ἴβα-
νὸς εἶχε βάθει τοὺς φανούς τῆς ὁδοιπορικῆς ἀμάξης μας εἰς τὸ πα-
ρόν ὄχημα. Ζητήσας δ' εὗρηκα αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἔδραν, μὲ παρὰ
κνήρον ἔκαστον--θησαυρὸν τῶν ὄντιν εἰς τὰς περιστάσεις μας· διότι
ἀδύνατον μὲν ἦθ' ἔλεν εἶσθαι νὰ ἐκφοβίσωμεν τοὺς λύκους διὰ τοῦ
φωτός τῶν δύο λαμπάδων, ἀλλὰ τουλάχιστον ἠθέλομεν βλέπειν
αὐτοὺς ἐρχομένους, καὶ προετοιμαζέσθαι εἰς κατάλληλον ὑποδοχῆν.
Ἐδέσαμεν λοιπὸν τοὺς φανούς ἐπὶ τῆς κορυφῆς δύο κονταρίων
σταθερῶς ἐμπεπηγμένων εἰς τὴν χιόνα, καὶ εἶδομεν εὐχαρίστως
ὅτι ἐβρίπτον τὸ καθαρόν ὠχρὸν φῶς των ὀγδοήκοντα σχεδὸν πῆ-
γεις περίξ τοῦ ἡμετέρου κατασκηνώματος.

Ὁλοι ὁμοῦ ἡμεθα δέκα, ἐξ ὧν οἱ μὲν δύο ἴσταντο ἐπὶ τῶν ἀμα-
ξιῶν ὡς σκοποὶ, οἱ δ' ἐπιλοίποι κατεγίνοντο νὰ διατριπῶσιν τὸ
ἀφεθὲν ἐκ τῆς χιονοβράγιας ἐμπόδιον. Ἡ χιών εἶχεν ἤδη παγώ-
σει μικρὸν τι, ὥστε ἠδύνατο νὰ κάμωσι πέρασμα διὰ μέσου αὐ-
τῆς. Ἐγὼ ἐπροτίμησα νὰ ἐργάζωμαι μᾶλλον παρὰ νὰ φυλάττω,
διότι τὸ πρῶτον τουλάχιστον μ' ἐθέρμαινε. Τρεῖς ἢ τέσσαρες ὥρας

ἐμογοῦμεν ἀκαταπαύστως, καὶ ἡ ἐκ τῆς σημύδας βρακὴ μᾶς ἐχρη-
σίμειυσεν ἤδη μεγάλως, ἐνισχύουσα καὶ ἐνθαρρύνουσα τοὺς ἐργάτας.

Περὶ τὰς ἑνδεκα τὴν νύκτα ἠκούσθη ὠρυγμὸς τόσον πλησίον
μας, ὥστε ὄλοι διαμείψ ἐπαύσαμεν τὴν ἐργασίαν. Ἐνταυτῷ μᾶς
ἐκάλεσαν ὁ γέρον Γεώργιος, τυγλὸν τότε ἐπὶ τῆς σκοπιᾶς· καὶ,
δραμόντες, ἐπηθήσαμεν ἐπὶ τῶν ἀμαξιῶν. Δώδεκα ἐμμεγέθεις
λύκοι περιεφέροντο ἐξωθεν τοῦ φαιδροῦ κύκλου τοῦ ῥιπτομένου
ὑπὸ τῶν φανῶν μας· καὶ ἐδειλίων μὲν νὰ πλησιάσωσιν ἕνεκα τοῦ
φωτός, ἀλλὰ κατὰ στιγμὴν ἐγίνοντο μᾶλλον τολμηροὶ, καὶ εὐκό-
λως ἐβλεπέ τις ὅτι δὲν ἤθ' ἔλεον ἀργήσῃ νὰ μᾶς προσβάλωσι.

Ἐκῦτταξα τὸ ἐμπόρευμα τῆς καραβίνης καὶ τῶν ἐπιστολίων
μου. Ὁ Ἴβανὸς ἦτον ὁμοιοτρόπως ὠπλιμένος· ἀλλ' οἱ ἀγωγι-
αταὶ εἶχον μόνον τὰ κοντάρια, τὰ σκέπαρνα, καὶ τὰς μάχαιρας
των. Μὲ τὰ ὄπλα ὁμοῦ ταῦτα περιεμένον ἀφόβως τὴν προσ-
βολῆν.

Ἡμίσεια ὄρα παρήλαον εἰς τὴν μετέωρον ταύτην κατάστασιν,
ἐνῷ οἱ λύκοι εἰσῆρχοντο μὲν κάποτε ἐν ἡ δύο βήματα ἐντός τοῦ
κύκλου τοῦ φωτός, ἀλλὰ πάντοτε ὠπισθοδρόμουον πάλιν. Ἐπὶ τέ-
λους, εἰς ἐξ αὐτῶν ἐπλησίασε τοσοῦτον, ὥστε ἠρώτησα τὸν Γεώρ-
γιον ἀν ἐσύμφερε νὰ πυροβολήσω.

- « Ναι, ἀπεκρίθη, ἀν ἦσαι βέβαιος ὅτι θέλεις τὸν κτυπήσει. »
- « Διὰ τί πρέπει νὰ ἦμαι βέβαιος; »
- « Διότι, ἐὰν σκοπεῖται, οἱ σύντροφοὶ του θέλουσι τὸν φάγει· καὶ
ἀφου ἅπαξ γευθῶσιν αἷμα, ποῖος τοὺς πιάνει; »
- « Δύσκολον μὲ φαίνεται ν' ἀποτύχω, » εἶπα εἰς τὸν Γεώργιον,
καὶ πυροβολήσας, ἔκαμα τὸν λύκον νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς χιονός ἐν ἀγω-
νίᾳ σπαρασσόμενος. Εὐθὺς ἐξ τῶν συντρόφων του ὀρμήσαντες
ἤρπασαν καὶ μετέφερον αὐτὸν εἰς τὸ σκότος.

Οἱ ὠρυγμοὶ ἠῤῥησαν ἤδη, καὶ ἦτο δῆλον ὅτι ἐφθάνον πλειότε-
ροι λύκοι. Τέλος, σιωπῆ στιγμιαία ἠκολούθησε.

« Ἀκούεις τοὺς ἵππους, εἶπεν ὁ Γεώργιος, πῶς χρεμετίζου,
καὶ κτυποῦν; Ἔναι σημεῖον εἰς ἡμᾶς νὰ ἐτοιμασθῶμεν. »

Ἐστοχάζομαι ὅτι ἀναχώρησαν οἱ λύκοι, εἶπα ἐγώ· δὲν ὠρυ-
ονται πλέον. »

Ἐπεισάσαντες τὴν εὐωγίαν των, καὶ ἐτοιμαζόμενοι νὰ μᾶς
προσβάλωσιν. Ἰδοὺ ἐρχονται! »

Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὀκτώ ἢ δέκα λύκοι, ὅστινες εἰς τὸ
ἀτελεῖς τρέμον φῶς ἐφάνοντο ἰσομεγέθεις μὲ ὄνους, ὠρμησαν καθ'
ἡμῶν, καὶ ἀντὶ νὰ περάσωσιν ὑπὸ τὰ ἀμάξια, ἐπήδησαν ἐπ'
αὐ-
τῶν. Κατὰ τύχην ὁμοῦ οὐδεὶς προσέβηκε τὸ ἀμάξιον, ἐφ' οὗ ἐγὼ
ἵσταμην.

Ἄλλ' ἐκ δεξιῶν μου τρεῖς λύκοι ἐξήχοντο νὰ ἀναβῶσιν ἐπὶ τοῦ
ὄχηματος, ὃ ὑπερασπίζετο ὁ Γεώργιος· τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν ὁ ἀτρό-
μητος γέρον κατεπλήγωσε μὲ τὴν λόγχην του· τὸν ἄλλον ἀφήκεν
εἰς τὸν τόπον βολῆς τῆς καραβίνης μου· καὶ τὸ σκέπαρον τοῦ Γε-
ωργίου, ἠδὲ ὃν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τοῦ τρίτου, μ' ἀφήκεν ἐλευθε-
ρον νὰ στραφῶ πρὸς τ' ἀριστέρα, εἰς τὸ ἀμάξιον, τὸ ὑπὸ τὴν ὑπερ-
άσπισιν ἐνός τῶν υἱῶν τοῦ Γεωργίου. Ἐνταῦθα ἦσαν δύο λύκοι,
ἐξ ὧν ὁ εἰς τραυθεῖς, ἀλλ' ὄχι καιρίως, συνέτριβεν ἤδη τὸ κοντά-
ριον μὲ τοὺς ὀδόντάς του· ὁ δ' ἄλλος ἐπλησίαζε νὰ προσβάλῃ τὸν
νέον, καθ' ἣν στιγμὴν πηδήσας ἐγὼ ἐκ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἄλλο ἀμά-
ξιον ἐπυροβολήσα ἐν τῶν ἐπιστολίω μου εἰς τὸ ὠτίον τοῦ ζώου,
καὶ τὸ ἐβρίψα νεκρὸν πλησίον τοῦ συντρόφου του, ὅστις ἐκυλίετο
εἰς τὴν χιόνα, ἀγωνιζόμενος νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν πληγὴν τὴν συν-
τετριμμένην λόγχην.

Ἐν τούτοις ὁ Ἴβανὸς ἐμάχετο γενναίως, καὶ ἡ καραβίνα καὶ
τὰ ἐπιστολία του ἐσύρθησαν ὄχι ἀνενεργῶς. Μετὰ μίαν στιγμὴν
τέσσαρες λύκοι διεπέφρασαν πάλιν τὸν κύκλον τοῦ φωτός, ἀλλ' ὅπι-

σθοδρομούντες* και συγχρόνως, τρεις άλλοι, οστινες εφαινόντο να κροί η θανασίμως πληγωμένοι, σηκωθέντες ηκολούθησαν τους συντρόφους των, αφίνοντες οπισθεν αυτών μεγάλας σειράς αιματος. Τρία πτώματα ζειναν επί του πεδίου της μάχης.

«Γεμίσατε παλιν, και μη άργοπορείτε, εκραξεν ο Γεώργιος· εὐθὺς θέλουσιν επανέλθει.» Καί ο γέρον διεύθυνε τον δάκτυλον του εις τὸ σκοτός. Ήκροάσθη, και ήκουσα μακρυνούς ωρυγμούς ανταποκρινόμενους εις τους πλησιεστέρους. Τά μέχρι τούδε ήσαν απλή άψιμαχία· η γενική συμπλοκή ηγγιζεν ήδη.

«Ίδετε οπίσω σας,» εφώναξέ τις· και στραφεϊς ειδον δύο πυρώδεις οφθαλμούς, λάμποντας επί της κορυφής του οπισθεν ημῶν κιονώδους τοίχου. Πριν δὲ λάθω καιρόν να πυροβολήσω, ο λύκος επήδησε, και επιπεσών εις ένα των ήππων ενέπηξε τους δρυχας εις τον λαϊμόν του. Τρεις άνθρωποι αφήσαν τὰ άμαξία των.

«Εϊς μόνον λύκος είναι, εκραξεν ο Γεώργιος, και εις άνθρωπος άρκει. Οί άλλοι άς μείνουν εις τὰς θέσεις των.»

Δύο των ανθρώπων επέστρεφαν. Ο δὲ τρίτος εσύρθη επί των χειρών και γονάτων του μεταξύ των ήππων, οστινες έντρομοι έλάκτιζον και εκτύπουσιν σφοδρώς μετ' άλλον ειδον την λάμπιν μιὰς μαχαιράς, και ο λύκος αφήκε τον ήππον, οστις έσηκώθη επί των οπισθίων ποδών του, ενώ το αίμα κατέβρε του λάργυγος αυτού· Ο άνθρωπος και ο λύκος εκυλίοντο ήδη επί του εδάφους αγωνιζόμενοι.

Μετ' άλλα λεπτά ο άνθρωπος άνεστή. «Δαβιδ, εϊπε προς ένα των συντρόφων του, έλα μεταπίασε να αποβρίψωμεν το πτώμα τούτο. Έν οσον μένει ένταῦθα, οί ήπποι αδύνατον είναι να ήσυχάσωσι.»

Έσυραν τον λύκον προς τὸ άμαξιον του Γεωργίου, οστις, πιάσας αυτόν εκ των οπισθίων ποδών, ως έάν ήτο λαγώδς, τον έβρίψεν έξω της γραμμής των όχημάτων.

«Αϊ, Νικολας, εϊπεν ο Γεώργιος εις τον εὐτυχῶς αγωνισάμενον, δὲν λαμβάνεις παλιν την θέσιν σου;»

«Όχι, απήντησε· δὲν εϊμαι εις κατάστασιν.»

«Εϊσαι πληγωμένος;» εκραξεν η Λουϊζα, ανοίγουσα την θύραν του όχηματος.

«Πιστεύω οτι εφόνευσα τον υστερόν μου λύκον,» απεκρίθη ο άθλιος με αδύνατον φωνήν.

Έδωκα εις τον Γεώργιον την καρδίαν μου, και εσπευσα εις τον πάσγοντα. Μέρος της σιαγόνας του ήτο κατεσπαραγμένον, και τὸ αίμα έβρεσεν αφθόνως εκ τινος μεγάλου τραύματος έν τῷ τραχήλῳ αυτού. Κατά πρόωτον εφοβήθη οτι ηνοιξεν η καρωτις λεγομένη αρτηρία, και μόλις γινώσκων εδν επραττον ορθώς η μη, εδραξα χιόνα, και εφήρμοσα αυτην εις τὸ τραύμα. Ο πάσχων εξεφώνησε, και ελειποθύμησε.

«Έλέησον αυτόν, Κύριε!» εκραξεν η Λουϊζα.

«Εϊς την θέσιν του εκαστος! άνεβόησε τρανονόμως ο Γεώργιος. μάς επλάκωσαν οί λύκοι!»

Αφήκα τον πληγωμένο εις την επιμέλειαν της Λουϊζας, και επήδησα επί της άμαξής.

Τί συνέβη, δὲν δύναμαι λεπτομερώς να περιγράψω. Οὐδ' εγώ, οὐδ' άλλος τις ειχε καιρόν να ιδῆ τί επραττον οί παριστάμενοι. Μας προσέβαλον είκοσι τουλάχιστον λύκοι διαμιῆς. Άφοῦ ήδειασα τὰ δύο μου επιστόλια, ώπλισθην με πέλεκυν. Η μάχη διήρκεσε σχεδόν έν τεταρτημόριον της ώρας, και βέβαια η σκληή ήτο μία των φρικωδεστατων αφ' όσας δύναται τις να φαντασθή. Επί τελους, ενώ εσχίζον τὸ κρανιον λύκου κρεμαμένου εις ένα των τροχῶν του άμαξίου μου, αλλαγαμδς νίκης άντήχησε καθ' όλην την

γραμμήν μας, και παλιν εφυγον οί έχθροί, αλλά την φοράν ταύτην χωρίς πλέον να επιστρέψωσι.

Τρεις των ανθρώπων μας επληγώθησαν, εκτός του Νικολάου, οστις εζή ακόμη, αλλά κακῶς εχων. Τον ήππον, οστις ειχε κατασπαραχθήν υπό του λύκου, ηναγκάσθημεν να τουφεκίσωμεν.

Περὶ τὰ χαράγματα, εϊχομεν ήδη ανοίξει περσασμα δια του τοίχου της χιόνας, και ήρχισαμεν παλιν την οδοιπορίαν μας. Τὸ δειλινόν της αυτης ημέρας εφθάσαμεν εις μικράν κώμην, όπου ευρήκαμεν ξενοδοχείον, καθ' έαυτο μεν άθλιέστατον, αλλά παλιότερον εις ημάς μετὰ τρεις ημέρας τσαούτης κακοπαθείας. Την επιούσαν διεχωρίσθημεν από των φίλων μας των άγωγιατών, αφήσαντες πεντακόσια βρούβλια ως δώρον δια τους κινδύνους των.

Λαμβάνοντες πάντοτε τους καλύτερους ήππους δύναμει του αυτοκρατορικού διατάγματος, και παραπεμπόμενοι, οτε η χρεία τὸ εκάλει, υπό δέκα η δώδεκα ήππέων, προωδεύομεν κατ' ευχην η χώρα ήτον έπίπεδος, και οί δρόμοι καλοί, ώστε μετὰ μίαν έβδομάδα, αφού ανεχωρήσαμεν εκ των Ουραλίων, εμβήκαμεν εις την Τσολόσκαν.

Ήμεθα εις τὸ άκρον κεκοπιακότες, άλλ' όμως η Λουϊζα δὲν ήβλεπε να διατρίψη παρὰ μόνον όσον να λουσθή· εις τὰς δύο δὲ τὸ πρωτ' εκινήσαμεν προς τὸ χωριόν Κόσλοβον, όπου κατήκου είκοσι των εξορίστων, και μετ' αυτών ο Άλέξιος. Φθάσαντας εσπεύσαμεν εις τον διοικητήν, και δεϊξντες αυτῷ την διαταγήν του αυτοκράτορος, ήτις επέφερε τὸ σύνθηες αποτέλεσμα, ηρωτήσαμεν περι του Κόμητος. Ήτο καλὰ, μάς απεκρίθη, και ετι έν Κοςλόβῳ.

Εϊχομεν συμφωνήσει να υπάγω πρώτος εγὼ να ιδω τον Άλέξιον. Λαβὼν δὲ παρὰ του διοικητου την απαιτουμένην άδειαν, ώδηγήθην υπό Κοζάκου τινος εις μέρος της κώμης συνιστάμενον εκ είκοσι περίπου οίκων περιεκλεισμένου έντος ύψηλῶν κρηκλίδων, και φυλαττομένου υπό στρατιωτών. Έστάθημεν πρό τινος θύρας, και ο οδηγός μου εκρουσεν. «Εϊσελθε!» εϊπε φωνή τις, ην εγνωρίσα ως του Άλεξίου.

Ότε ηνοιξα την θύραν, εκειτο επί της κλίνης, ένδεδυμένος, και μετὰ βιβλίον επί του πατώματος εγγύς αυτού. Έστάθην εις τὸ κατώφλιον. Μ' έχασκεν αφωνος, και εφαινετο οτι άπιστοῦσεν εις τους οφθαλμούς του.

«Αϊ, εϊπα εγώ, μ' ελησμόνησας;»

Την φωνήν μου ακούσας, επήδησεν εκ της κλίνης, και μ' ενηγαλίσθη. Άλλ' εὐθὺς σχεδόν απεσύρθη. «Ω της δυστυχίας! άνεκραξεν, και ού εξορίστος, και ίσως εγὼ εϊμαι η αιτία.»

«Όχι, τωόντι, απεκρίθη, ήλθον ως περιηγητής.» Έμειδιάσε πικρώς.

«Ως περιηγητής! Εϊς την Σιβηριάν! Έξηγήσου. Άλλά πρώτον,—η Λουϊζα—πῶς εχει;»

«Τώρα την αφήκα.»

«Τώρα; Πρὸ ενός μηνός, έννοεις;»

«Πρὸ πέντε λεπτῶν.»

«Τί λέγεις;» εϊπεν ο Άλέξιος ώχριάσας.

«Ότι η Λουϊζα με συνώδευσε, και είναι τώρα εδῶ.»

«Γύναι! γύναι! η καρδία σου είναι πάντοτε η αυτή,» εφιδύρισεν ο Άλέξιος, ενώ τὰ δάκρυα έβρεσεν εις τὰς παρειάς του. Έσιώπησεν άλλον, αλλά τὰ χελη του εκινουόντο, και δὲν άμφισβάλλω οτι ευχαρίστη τον Θεόν δια τοιαύτην εὐδαιμονίαν.

«Πῶς είναι;» εξεφώνησεν επί τελους.

«Εϊς του διοικητου.»

Όρμησε προς την θύραν. «Μαίνομαι, εϊπε· λησμονῶ οτι δὲν δύναμαι να εξέλθω του κλωβίου μου χωρίς άδειαν. Φίλτατε, φέρε

την εδῶ, οὐ παρακαλῶ! Η στάσου, να στείλω τούτον.» Ομιλήσε Ρωσιστί προς τον Κοζάκον, οστις εκδῆκε.

Μετ' άλλα λεπτά, και πριν δυνηθῶ να δώσω άπόκρισιν εις τὸ δεκατημόριον των πολυαρθμων ερωτήσεων όσας ο Άλέξιος με επρότεινε, επανήλθεν ο άνθρωπος, αλλά μόνος.

«Αϊ;» εϊπεν ο Κόμης, αλλάσσων οβιν.

«Πρέπει να μη σῆς λανθάνη, λέγει ο διοικητής, οτι γυναίκες δὲν συχωρῶνται να επισκέπτονται τους δεσμούς.»

Ο Κόμης εκτύπησε τὸ μέτωπον με τον γρόνθον του, και επεσεν επί τινος καθίσματος. Σπασμοί σχεδόν τον επέσασαν. Τέλος, στραφεϊς προς τον Κοζάκον, «Εϊπέ τον πεντηκόνταρχον να έλθη.» Ο στρατιωτης εκδῆκε του θαλάμου.

«Δύναται να υπάρξη τι φρικτότερον; άνεβόησεν ο Άλέξιος. Ένενακασίας λεύγας ώδοιπόρησεν· απέχει εκάτον η διακοσίους πήχεις, και δὲν συχωρεϊται να ιδῶμεν άλλήλους!»

«Βέβαια υπάρχει λάθος, εϊπα εγὼ· η διαταγή παρεξηγήθη, η τοιοῦτο τι.»

Ο Άλέξιος εκίνησε την κεφαλήν, άμφισβάλων. Ένεφαινετο δὲ άγριόν τι άπελπισίας βλέμμα εις τους μεγάλους μέλανας οφθαλμούς του. Την στιγμην ταύτην εισήλθεν ο πεντηκόνταρχος, ο εχων την επιστασίαν των δεσμίων.

«Κύριε, εκραξεν ο Κόμης μετὰ σφοδρότητος, η αγαπητή γυνή μου ανεχώρησεν εκ της Πετρουπόλεως να έλθη προς παραμυθίαν μου, και μετὰ χιλίους κινδύνους και κακοπαθείας εφθασεν εδῶ. Με λέγουσιν τώρα οτι δὲν συχωρεϊται να την ιδω. Βέβαια είναι λάθος;»

«Όχι, κύριε, απήντησεν αταράχως ο πεντηκόνταρχος· εζευρει κάλλιστα οτι οί δεσμοι δὲν συχωρῶνται να βλέπωσι γυναίκας.»

«Άλλ' ο Πρίγκιψ Τουβερτσκόης εχει την άδειαν αυτήν. Έπειδὴ εκεινος είναι Πρίγκιψ;»

«Όχι, κύριε, άλλ' επειδὴ η Πριγκίπισσα είναι σύζυγός του.»

«Και αν η Λουϊζα ήτο σύζυγός μου, ήθελε με συχωρηθῆ να την ιδῶ;»

«Αναμφισβόως, κύριε!»

«Α!» εξεφώνησεν ο Κόμης, ως έάν ειχεν αφαιρεθῆ βάρος εκ της καρδιάς του· «επεθύμουσιν να ιδῶ τον ιερέα,» εϊπε προς τον πεντηκόνταρχον μετὰ σιγμιαίαν παῦσιν.

«Θέλω τον μηνύσει παράυτα,» απεκρίθη εκεινος.

«Και τώρα, φίλε,» εϊπεν ο Άλέξιος, στραφεϊς προς με, και λαβὼν τὰς χειράς μου, «εστάθη ο φυλάξ και υπερασπιστής της Λουϊζής· θέλεις να φερθῆς μίαν φοράν και ως πατήρ της;»

Την επιούσαν εις τὰς δέκα ώρας, η Λουϊζα, συνωδευμένη υπό του διοικητου και μου, και ο Άλέξιος υπό του Πρίγκιπος Τουβερτσκόη και των άλλων εξορίστων, εμβήκαν εις τὸ εκκλησίδιον του Κοσλόβου. Πρώτην δὲ λέξιν άπέτειναν εις άλλήλους τὸ Ναϊ, τὸ συνενώσαν αυτούς δια παντός.

Ο αυτοκράτωρ, δια μερικῆς επιστολῆς προς τον διοικητήν, ειχε δικτάξει να μη συχωρηθῆ ο Κόμης να ιδῆ την Λουϊζαν ειμη ως σύζυγον αυτού. Εϊδομεν δὲ πόσον προθύμως ο φίλος μου υπήκουσεν, η μάλλον επρολαβε την έντολην του αυτοκράτορος, εὐθὺς αναγνωρίσας τὰ δικαιώματὰ της αφωσιωμένης ταῦτης και θαυμασιωτάτης γυναικός. Εϊχε φυσικήν την ευγένειαν· ήτο χαρίεσσα, είδήμων, και μεγαλόφρων—άξια να τιμηθή βαθμὸν μεγαλύτερον και εκεινου, εις ον ανυψώθη δια της ευγνωμοσύνης του Κόμητος Άλεξίου Β --.

Μόνοι των όμοιοπαθῶν οι όμιλται τοις άθιμοῦσιν ευρίσκονται παρηγορία.

Πῶσα συμφορὰ κούφη εστιν άνδρι μη κούφῳ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΒΑΡΔΟΣ.

[Ίδε Εικονογραφίαν έν Σελ. 32.]

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΒΑΡΔΟΣ (Howard), ο δια της ειλικρινούς, φιλοπόνου, και σωτηρίου φιλανθρωπίας του υπερτιμήσας τὸ τε Άγγλικόν έθνος και την ανθρωπότητα, εγεννήθη περι τὸ 1727. Έμεινε δὲ πρώϊμα ορφανός, αλλά πλούσιος. Αγαπῶν πάντοτε τὰς περιουσίας, επεθύμησε να επισκεφθῆ την Λισβῶνα εὐθὺς μετὰ τον μέγαν σεισμόν του 1756,* και τωόντι επέβη εις πλοϊον εκεισε διευθυνόμενον, άλλ' εκρατήθη υπό Γαλλικου καταδρομέως.† Αϊ κακοπαθείαι, όσας υπέμεινε και ειδε κατά την διάρκειαν της φυλακώσεώς του, εκάμαν εις τον νοῦν αυτού βαθειαν έντύπωσιν. Αυτη άνενεώθη τὸ 1773, καθ' ον καιρόν ειχε την γενικην επιστασίαν των φυλακῶν εις τινα των επαρχιῶν της Αγγλίας. Φρίξας δια την άθλιότητα των δεσμοτῶν και τὰς επικρατούσας καταχρήσεις, εδῶθη επιμελῶς εις την έρευναν της φύσεως και της θεραπείας του κακού. Τὸ έτος δ' εκεινο επισκέφθη τὰς πλείστας των εν Αγγλία φυλακῶν, και συνήγαγε πολλὰς ειδήσεις, αιτινες τον Μάρτιον του 1774 υπεβλήθησαν εις τὸ Συνεδριον των Αντιπροσώπων. Αυτη ήτον η αρχή της των φυλακῶν μεταρρυθμίσεως εν Αγγλία· διότι κατά την αυτην σύνοδον έτέθησαν υπό των Βουλῶν δύο νόμοι, ο μεν απαλλάττων τους άθωωθέντας υποδικίους από πάσης δαπάνης, ο δε αφορῶν την διατήρησιν της των πεφυλακισμένων υγείας. Αφοῦ άπαξ ενησχολήθη εις τὸ φιλανθρωπικόν τουτο έργον, αφωσιῦτο εις αυτὸ επί μάλλον και μάλλον. Περιήλθε κατ' επανάληψιν την Μεγάλην Βρετανίαν και Ιρλανδίαν, και εις διαφόρους εποχάς σχεδόν πᾶν μέρος της Εύρώπης, επισκεπτόμενος τους άπδεστέρους τόπους, προσωπικῶς θεραπεύων τὰς χρείας των ταλαιπωρουμένων, και σημειῶν πᾶν οτι εφαινετο αυτῷ αξιόλογον ειτε προς νοθεσίαν ειτε προς παραδειγμα. Τὸ 1777 εξέδωκε τους πρώτους καρπούς των άγώνων του· και ο κόσμος έμεινεν εκπεπληγμένος εις τσαούτην πολύτιμον ὕλην, συναχθεϊσαν ὑφ' ενός άβασθητου άτομου δια συνεχῶν μεγίστων κόπων, και με αδιάκοπον της ζωῆς κίνδυνον ενεκα των κολλητικῶν νόσων, αιτινες επεκρατουν εις τὰς σκληνάς των έρευνῶν του.

Αφοῦ αι Βουλαι της Αγγλίας εδειξαν ευνοϊκήν διάθεσιν εις τὰ φιλανθρωπικὰ σχέδια του Όβάρδου, και πραγματικῶς ενήργησαν αυτὰ εν μέρει, επεχείρησε νεαν περιουσίαν τὸ 1778, προς αναθεώρησιν των φυλακῶν της Ολλανδίας, του Βελγίου, της Γερμανίας και Ιταλίας, οθεν επέστρεψε δια της Ελβετίας και Γαλλίας τὸ 1779. Κατά τὸ αυτὸ έτος επισκέφθη εκ νεῦο τὰς φυλακὰς της Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανθίας. Εν διαστήματι των περιηγήσεων

* Ίδε Τόμ. Ε'. Σελ. 2-4, 21-22, 42-44.

† Καταδρομεϊς η καταδρομικὰ πλοία λέγονται τὰ λαμβάνοντα την άδειαν εν κειρω πολέμῳ να περιπολῶσι, δια να συλλαμβάνωσι τὰ έχθρικά εμπορικὰ.

τούτων εξέτεινε τὰς ἐρεῦνας του καὶ εἰς τὰ νοσοκομεία. Τὸ 1781 ἐπεσκέφθη τὴν Δανίαν, Σβεϊκίαν, Ῥωσσίαν, καὶ Πολωνίαν· τὸ δὲ 1783 τὴν Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν.

Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐμποδιζῆται ἡ ἐξάπλωσις τῶν κολητικῶν νόσων ἐν φυλακαῖς καὶ νοσοκομείοις ἐγέννησεν εἰς τὸν Ὁβάρδον ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν, νὰ ἴδῃ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Εὐρώπης λοιμοκαθαριστικοῦ συστήματος. Κίνδυνος ἡ ἀηδία οὐδέποτε ἀπέστρεφεν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ του· ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἀνεχώρησε χωρὶς κὰν ὑπηρετοῦ, μὴ κρίνας ὀρθόν, χάριν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀναπαύσεως, νὰ ἐκθέσῃ ἄλλον τινὰ εἰς τοιοῦτον κίνδυνον. Ἐκπλεύσας τῆς Ἀγγλίας τὸ 1785, καὶ διελθὼν τὸ νότιον μέρος τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, ἐπεσκέφθη τὴν Μελίτην, Ζάκυνθον, καὶ Κωνσταντινούπολιν, ὅθεν ἦλθεν εἰς Σμύρνην, μαστιζομένην τότε ὑπὸ τῆς πανώλους, ἐξεπίτηδες διὰ νὰ ἐκπλεύσῃ ἀπὸ μεμιασμένου λιμένος εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐσχάτην αὐστηρότητα τοῦ λοιμοκαθαριστικοῦ συστήματος. Ἐπιστρέψας εἰς Ἀγγλίαν τὸ 1787, ἔκαμε πάλιν ἐκεῖ νέας περιουσίας ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, καὶ ἀφοῦ ἐξέδωκε, 1789, τὴν ἔκδοσιν τῶν πρώην ἐρευνῶν του, ἐκίνησε κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος εἰς τὰς ξένας περιηγήσεις του, μελετῶν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ Ἀνατολὴν διὰ τῆς Ῥωσσίας. Ἀλλὰ φθάσας εἰς τὴν Κρίμειαν, ὑπέπεσεν εἰς βαρεῖαν νόσον, ἥτις, ὡς ἐφρόνει ὁ ἴδιος, ἦτο κολλητικὸς πυρετὸς, μεταδοθεὶς αὐτῷ ἐνῷ ἐπεσκέπτετο ἀσθενῆ τινὰ δέσποιναν, καὶ ἐτελεύτησεν, Ἰανουαρίου 20, 1790. Ἐτάφη δὲ εἰς τὴν Χερσῶνα, τιμηθεὶς τὰ μέγιστα ὑπὸ τῆς Ῥωσσικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ εὐσέβεια τοῦ Ὁβάρδου ἦτο βαθεῖα καὶ ἐνθερμος, καὶ ὁ ἠθικὸς χαρακτῆρ του καθαρώτατος καὶ ἀπλοῦς. Ἡ ἀνατροφή του εἶχεν ἀμεληθῆν, ὥστε ἦσαν μικραὶ αἱ φιλολογικαὶ γνώσεις του· καὶ τὰ προτερήματά του δὲν ἦσαν λαμπρά. Ἀλλ' ἦτον ἄφοβος, ἄδολος, ἄκονος, καὶ κατώρθωσε μεγάλα πράγματα, εἰς ἐν ἀγαθὸν ἀντικείμενον ἀφιέρωσας ὅλην τὴν ἐνέργειαν τοῦ πνεύματός του. Τόσον πρόδηλος ἦτον ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἀδιαφορία του, ὥστε παρεῖχον αὐτῷ ἐλευθέραν τὴν εἰσοδὸν αἱ μᾶλλον ἀπόλυτοι καὶ μᾶλλον ὑποπτοι κυβερνήσεις, τὰ μέγιστα σεβόμεναι τὸ ὑποκείμενόν του, καὶ ὑποληπτόμεναι τὰς γνώμας του. Ἦτον οικονομικὸς, λιτόβιος, καὶ φερέπονος· ἐδαπάνῃ δὲ ἀλύπητα καὶ περιουσίαν καὶ ὑγείαν εἰς τὸν ἀγῶνα, εἰς ὃν ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του. Δύο μεγάλοι ἄνδρες τὸν ἐγκωμίασαν, ὁ Βένθαμ, καὶ ὁ Burke. Ὁ πρῶτος λέγει.— «Ὁ σεβάσμιος φίλος μου εἶχεν ἔργον πολὺ καλῆτερον παρὰ τὸ συντάττειν λέξεις καὶ φράσεις. Ἀντὶ νὰ κάμῃ ὅ,τι τοσοῦτοι ἄλλοι ἠδύνατο νὰ κάμωσιν ἂν ἤθελον, ἔπραξεν εἰς ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος ὅσα μόνις οἰοσθήποτε ἠδύνατο νὰ πράξῃ, καὶ οὐδεὶς ἤθελε πράξῃν ἐκτὸς αὐτοῦ. Εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἠθικῆς ἀξιώτητος οἱ ἀγῶνες τοῦ νομοθέτου καὶ τοῦ συγγραφέως εἶναι τόσον κατώτεροι τῶν ἐκείνου, ὅσον ἡ γῆ εἶναι ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτὸς ἀληθῶς τὴν ἀγαθὴν, τὴν

Χριστιανικὴν μερίδα ἐξελέξατο· τὴν μερίδα, ἥτις ἔχει τὸ ἐλάχιστον μὲν ἐκ τῶν ὅσα ἡ φιλαυτία τοῦ ἀνθρώπου ἐπιθυμεῖ, τὸ πλεῖστον δὲ ἐκ τῶν ὅσα ἀποστρέφεται. Ἡ βασιλεία του ἦτο καλῆτερου κόσμου· ἀπέθανε μάρτυς, ἀφοῦ ἔζησεν ἀπόστολος.» Ὁ δὲ περικληθὲς Burke ἐγκωμιάζει αὐτὸν ὡς ἐπομένως.— «Ἐπεσκέφθη ὅλην τὴν Εὐρώπην, — ὄχι διὰ νὰ θεωρήσῃ τὴν πολυτέλειαν τῶν ἀνακτόρων, ἢ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ναῶν· ὄχι νὰ καταμετρήσῃ τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος, ἢ νὰ καταγράψῃ τὰ περίεργα τῆς νεωτέρας τέχνης· ὄχι νὰ συναθροίσῃ νομισματοσόσημα, ἢ νὰ παραβάλλῃ χειρόγραφα· — ἀλλὰ διὰ νὰ καταβῇ εἰς τὰ βάθη τῶν φυλακῶν, νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰ μύσματα τῶν νοσοκομείων, νὰ θεωρήσῃ τὰς μονὰς τῆς λύπης καὶ τῆς ὀδύνης· νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ ποσὸν τῆς ἀθλιότητος, ἀσθενείας, καὶ περιφρονήσεως· νὰ ἐνθυμηθῇ τοὺς λησμονημένους, νὰ περιποιηθῇ τοὺς ἡμελημένους, νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ἐγκαταλειμμένους, καὶ νὰ συγκρίνῃ καὶ παραβάλλῃ τὰς θλίψεις ὅλων τῶν ἀνθρώπων καθ' ὅλας τὰς χώρας. Τὸ σχέδιον αὐτοῦ εἶναι πρωτότυπον, καὶ γέμει ἐπίσης μεγαλοφυΐας καὶ φιλανθρωπίας. Ἦτο ταξιδεῖον ἀνακαλύψεως, περίπλους ἐλεημοσύνης. Ἦδη αἰσθάνεται πᾶσα χώρα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰς ἀγαθὰς συνεπειὰς τῶν ἀγῶνων του. Τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἐπισκεπτομένων τοὺς ἐν φυλακῇ θέλει λάβειν αὐτὸς κατ' ἐξαιρέτον.»

(Ἴδε καὶ Σελ. 181 Τόμ. Δ'. τῆς Ἀποθήκης.)

ἮΤΟ ποτε συνήθεια ἐν Ἀγγλίᾳ νὰ φέρωσιν οἱ ἐν ἀξιώμασι δῶρα πρὸς τὸν βασιλεῖα κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου νέου ἔτους. Ἐπίσκοπός τις, ὁ Λάτιμερ, τόσον ἦτον ἀπηλλαγμένος πάσης κολακείας, ὥστε ἀντὶ πολυτελοῦς χαρίσματος ἔδωκεν εἰς τὸν κυρίαρχον αὐτοῦ, Ἐρρίκον τὸν Ὁγδοον, γνωστὸν διὰ τὴν φιλογυνίαν του, ἀντίτυπον τῆς Καινῆς Διαθήκης, διπλώσας τὸ φύλλον τὸ περιέχον τὸ ἐδάφιον.— «Πρόνους καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός·» ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οὐδ' αὕτως ἐπρόσκρασεν εἰς τὸν ὑψηλόφρονα ἐκείνον κυρίαρχον, ὅστις μετὰ τοσαύτης παρρησίας ἐπεπλήχθη διὰ τὴν κακοήθειάν του.

Ο,ΤΙ χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους, ἀντὶ νὰ τοὺς ἐνόη, εἶναι κακόν· διότι ἐξ ἐνὸς μέρους γεννᾷ τὸν τύφον, ἀπ' ἄλλου δὲ τὸν φθόνον, δύο αἰτίαι αἰθίου καταδυναστείας καὶ στάσεων πολιτικῶν. Ὅθεν αἱ κατὰ κληρονομίαν διακρίσεις, τὰ προνόμια, οἱ τίτλοι, εἶναι ἐθίμα ἐναντία τῆς ἠθικῆς.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Σύμμικτα Βυζαντινά. Ἀρ. Β'. Ἡ κατὰ τῶν Βανδίων Νίκη τοῦ Βελισαρίου.— Ἄλωσις τῆς Καρχηδόνας, 33. Ὁ Εἰρηνικὸς Ὡκεανός, 36. Καρποφορία τῆς Κίνας, 36. Εἰς Ἀποθανὸν Βρέφος, 36. Περὶ Γάμου, 37. Ὁ Ῥωσσελάς, Κεφ. ιζ'.— ιθ'. 38. Περὶ Ἀθανασίου τῆς Ψυχῆς, 40. Ὁ Ἐξόριστος, 42. Βιογραφία τοῦ Ἰωάννου Ὁβάρδου, 47, μετὰ Εἰκονογραφίαν ἐν Σελίδι, 33. Ἐπισκόπου Δῶρον εἰς Βασιλεῖα, 48. Περὶ τῶν κατὰ Κληρονομίαν Διακρίσεων, 48.